

VITIA quæ ab his Satyris reprehenduntur, delicta sunt exterarum Nationum, & regnorum. Satyra enim secunda, Vers. 139. ait Poëta:

Diverfos agimur populos & visere mores.

Et Vers. 198.

... studiosus regna peragrans

Vidi quæ Mundus miratur maxima.

Quid sentiat de universa Hispana peninsula, notissimum est ex Poëmate de LUSITANO REGE ALPHONSO, ex Historia de las Cuevas de Salamanca, & ex hoc Satyrarum libro Satyra 4. Vers. 129. inquit:

Talibus ò numquam fœdata

Hispania, &c.

Ubi plurimæ Hispanorum & Hispaniæ laudes inveniuntur.

SAPIENTISSIMO AC POTENTISSIMO

TELEARCHO,

BÆTICÆ QUONDAM, NUNC ELYSII

nemoris Regnatori,

EQUES DOMINUS FRANCISCUS BOTELLO

DE MORAES ET VASCONCELOS

Æternum decus, & Felicitatem.

IN regnis Mortalium, AM-
PLISSIME PRINCEPS,
nil nobis medium inter si-
lentium & adulationem su-
perest. Aut adulandum est,
aut reticendum. Libertas, utpote magno
constatura, exulat & formidatur. Superbis-

A

si-

simi & avari assentantur Hypocritæ, specie
 probitatis & modestiæ, Aulici fidelitatem
 obsequium & reverentiam simulantes. Cæ-
 tera de genere hoc. Vilissimos rerum ex-
 oso confugiendum mihi fuit ad perpetuò
 amœnas fortunatorum nemorum con-
 valles, & ad beneficentissimam AM-
 PLITUDINIS TUÆ tutelam.

Scriptit *Persius* tota ipsius vita sex-
 centos sexaginta quatuor versus (major
 numerus in *Persii* libro non apparet) ne-
 que alia opera molitus fuit, teste *Quinti-
 liano*. Ego autem paucis diebus (de reli-
 quis operibus meis nil dicam) plusquam
 mille hexametris hunc librum instruxi.
 Quem (& similiter alios jam dudum edi-
 tos) per otium exegi; nam mihi nullæ scri-
 bendi curæ avertunt somnos. Otium dili-
 go, factum inertius & contumacissimum
 ab auditorum habilium inopia. Delicatio-
 ra ingenia has Satyras non fastiditis annu-
 merant carminibus: Indocti, audacissima
 sto-

soliditate, promtiùs judicabunt. Sunt
equidem tot sententiæ quot capita; & ubi
minus capitis ibi plus sententiæ.

Veto & abominos infidiosas interpre-
tationes. Et veneratus cujuscumque or-
dinis nomina, distichon Martialis episto-
læ meæ transcribo:

Hunc servare modum nostri noverè libelli,

Parcere personis, dicere de vitiis.

Ne graveris, TELEARCHE PRÆ-
STANTISSIME, excipere remissa fronte
Parnassios fructus. TERRENT populos
arduæ Regnantum aures; nam facile, nec
inulti læduntur animi quibus cuncta ad-
sunt, & quos (ut sibi arrogant) vel sæ-
va decent. Te verò quis mitissimam Jo-
vis fulmen averfantis non agnoscit ima-
ginem? Hispanos opere, Mundum no-
minis tui gloria, legumque tuarum imi-
tamine illuminabas; & operoso Naturæ
ordine divinitùs præpostero, emergebat,
non mergebatur Tartesiæ fluctibus dies.

Phce-

4
Phœbeam lampadem inocciduis amula-
tor vicisti, exemplar editus qualiter in-
dignata noctem splendidiora SUMMÆ
VIRTUTIS fulgeant Luminaria.

Sed laudes tuas prætereo; tum quod
Mœcenatum laudes libris præeuntes men-
daces omninò habentur, tum quia in mea
Ancypriana Historia Iconem MAJESTA-
TIS TUÆ à prudentissimo ANTRI SAL-
MANTICENSIS DESPOTE nobis reddi-
tam, diligenter expressi. Diverberans igi-
tur secula culpæ feracissima, legatur Sa-
tyrica Poësis apud Elysiæ gentes Virtu-
tum tuarum afflatus fulgoribus. Trahet
liberum carmen Fabricios, Catones, Ca-
millos, & reliquos Libertatis assertores.
Hos mihi exopto audientes. Et in te tan-
tùm, qui Octavianos & Trajanos faci-
limè superas, meorum studiorum &
spem & rationem fidenter colloco. Va-
le. Et sodalitiò Heròum te ritè miran-
tium, feliciter & immortaliter fruire.

SA-

SATYRARUM

EQUITIS DOMINI FRANCISCI BOTELLO
DE MORAES ET VASCONCELOS

LIBER UNICUS.

PRIMÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

CALLIOPE VATI SILENTIUM INDICIT, digito labiis admoto. Negat Poëta se à Satyris scribendis abstinere posse: & Varias causas pro re proposita adducit. Alexandrum, Macedoniae Regem, sugillat. Mox Appium Claudium, Romanae Reipublicae Decemvirum. Deinde Domitianum Imperatorem. Martis stuprum Iliam vitiantis reprehendit. Exprobrat etiam diviti Vetulae lasciviam. Calliope verò conatur illum probis moritis quasi ad resipiscentiam adducere. Post multam denique inter ipsos contentionem, Poëta sententiae initio prodita tenacissimus, in suscepto proposito perseverat.

SA-

SATYRA PRIMA.

QUID digito premis ora? Vetes licet, elo-
 quar. Eheu!
 Eloquar: & Satyris operam dabo. Quo
 piger olim

Persius, & quo ingens Juvenalis pulvere lufit;
 Cur non succutitur noster currus? Juvet Artes

5 Ingenuas coluisse, juvet non dura Minerva.
 Nugarum fatuos idem si purgor amores,
 Purus, & ad nullum docilis pallere tribunal.
 Nec mi testiculi fibram finxere paterni
 Aut cornu, aut ferro. Nobis data bilis, & acer

10 Nasus, & indomita est jecoris petulantia ficci.
 Servos tot vilis non pavit Spartacus unquam
 Urbis ad excidium, quot repunt face Latina
 Artis ad exitium Vates. Revocantibus istis
 Barbaries indocta redit, quam Græcia quon-
 dam

15 Runcatrix Latio dumoso culta revulfit.
 Pluris erunt subito dederit quibus impete limos
 Garrula Castalia Nais. Laus maxima, si quis,
 Centum quam Medici nequeant inhibere,
 phrenesi

Perfurit assidua. Quid reffert unus ineptis
 20 Partibus accedam? Veluti cum fortè caterva
 Ranarum vastas cogit strepitare paludes,
 Non ideo inlòmnis plus est vicinia, fauce
 Insurgente nova: quamquam sit Homérica
 rana

Limnochæris, multumque furens à Vate coa-
 xet.

Satyra Prima.

27

- 25 Aspicias, Aleæto quantos crexerit audax
Ignivomos ricæus, tumefactaque colla veneno?
Hinc nemora in classem descendunt, qualia
Nymphis
Æquæva & scopulis bimari fata Pyrenæo.
Numina Phlegræus nequicquam exterruit
agger,
30 Thessala quod nostro caruerunt prælia monte.
Vix tamen & fraudata comis & cortice sylvæ
Sufficit in proras. Illas conscendit Iberus.
Vexillis rugiunt Euro crepitante Leones.
Arma parat Gallis atavus millesimus Hector,
35 Et cognata Venus. Brumales deserit Alpes
Allobrogum metuenda cohors. Non parva mi-
nator
Anglorum suspecta quies, lentæque Batavi
Consilia. Occurrant acies lituûsque Booten
Conterret, pavidosque jubet non stare Trio-
nes.
40 Cyclopum capienda domus, regnumque ca-
noræ
Parthenopes. Repetant glaciale Theutones
Albim.
Cur Cynici non more vasæi, mea dolia
volvam,
Nempe laborantes dicar ne fortè tot inter
Desidiosus: si das dolia dicere saltem
45 Versiculos? Morbus transacto increbruit ævo.
Nil aliud faciam nisi nugas promere, quam-
quam
Det Læchæsis potare mihi centesima musta.
Hæc impunè omnes? Sapiens, & Stoicus, & vir,
Pro-

Propositiue tenax , ubi nunc ? **ÆTAS** agit
 omnis
 50 Aut pravum , aut aliud ; sociat pars major
 utrumque .
 Pandite Pellæo victori , Juppiter Hammon
 Quas habitat Odes . Properat meritoria turba
 Pontificum : melius caupones dixeris Afros .
 Nam subito sacra loculi tumuere taberna .
 55 Intima thuricremis redolent altaria flammis ,
 Et pecudes pecudi maectantur victima Divo .
 Nil validis licuisse Notis mentitur Haruspex ,
 Indociles adytis cineres persfante procella .
 Salve magna Jovis soboles , aliãmque datura
 60 Progeniem dignam Solio stellantis Olympi .
 Talia dissimulas ? O certè corniger Hammon !
 Jam Mundum spoliare decet , jam evertere tota
 Imperia . In prædam cupientis plura Tyranni
 Orbis eat , quantus gelidumque interjacet Is-
 trum ,
 65 Gemmiferãmque Thetim , placidos ubi com-
 putat annos
 Primo Sole calens , & nocti concolor Indus .
 Dedidicit patriam : traxere Eôa bibacem
 Musta , trahunt furem gazæ , turpẽmque cy-
 nadi .
 Quid mihi cum stolido ? Magnæ peto mœ-
 nia Romæ .
 70 Illic libertas , illic nividissima forsan
 Sæcula , non fulvo lucem faciente metallo ,
 Sed Decimi fulgore Viri . Sedet Appius : audi .
 Pelle undam , cœtus sceleratos discute
 Lictor ,

Et da mancipium domino . Sic imperat ardens
75 Mancipium sceleris ; qui tunc erat arbiter
 Urbis ,

Atque Pater patriæ . Sed inarsit Martia bilis ;
Pectus adest Bruti , credas adstare Catonem .
Franguntur fasces : fugit Appius : horrida Ro-

Plebs agitat ; pereunt Lamia , superante po-
 pello ;

80 Sola nec arrepto cecidit Virginia , cultro .
Sic Trojæ calcatus apex , turrésque Saguntii ;
Sic Phaëtoni rapiebant plauftra jugales .

Præcave : nam subitis succumbes stulte perî-
 clis .

ILLE SAPIT , qui scivit heri . Vos unde ti-
 mendum est ,

85 Sumitis exemplar . Qua non in sede Decemvir
Pejor ? nempe avidos ultra proferre quod au-
 dent ,

Scis imitatores . Utinam quibus Appius ,
 Idmon

Sisteret ! Unius facilis jactura puellæ .
Ad Romam redeo , Sacratæque probra Pa-

lati .

90 Non spernenda dedit Rutulis duo lumina
Regni

Flavia gens . Calvus tandem venit Induperator
Tertius , impatiens , & inæqualis , turpisque .

Nam pius obscœnis studuit , sacrisque pro-
 phanus ,

Et fuit in magnis minimus , magnusque pu-
 illis ,

- 95 Laxat regna triceps (iussit Regnator Aenei :)
 Inficiant pestes Mundum : supereminet illas
 Tetra superstitio . Rex fiet Regis , & idem
 Extorquebit opes , audito nomine , qui quis
 Despuet ad nigros Lemures , qui fordidus
 ambit
- 100 Obsipio vultu , atque oculo radente latrinas .
 Perditus infami fluxit sub Principe Tybris .
 Quis latebras aperire queat , noctesque ne-
 fandas ?
 Deposuit vestes Regales ; altera sumpta est .
 Graculus , Armenius , vel Persa evadit , ut
 illum
- 105 Persepolis , vel Spartha suum , aut Artaxata
 dicant .
 Sic placitum violare nurus ; sic ducere gaudet
 Oppressa imbelles de Nobilitate triumphos .
 Quo ruis , ah demens ? SCELUS est in Princi-
 pe summum
 Despexisse suos . Ad Bacchanalia tendit ,
- 110 Personam tunicâ dignus mutare molesta .
 Non tamen expectes ululata silentia noctis .
 Flagitii vetat ille sonos ; speratque latere
 Immistus servis . Sed quamvis caeca , nocentem
 Nox videt ; accumbunt stupidis nec sidera
 somnis :
- 115 In speculis fax omnis adest . Da , Phosphore ,
 Soles ;
 Aureus & solita ditetur lampade Mundus :
 Flavia templa subit , pulcro certantia Caelo ;
 Solque Numam vidit , quem sidera Sardanapa-
 lum .

ibba Degeneris proh Iecia animi ! Prudentior
usquam

120 Nullus adulandi populus, Sanctissima quon-
dam

Dextra fuit, pravi sub qua cecidere Tyranni,
Et lacerum pensant fracto diademate regnum.

Mox crimen. Jam crimen erat violentius illos
Non dixisse Deos. Tecum plebecula credit

125 Intus magna geri. Qua possint arte, vel armis,
Imperii fines extendi; & gentis honores;

Qua ratione datum leges, Orbemque tueri.
ib Cedite carulei fluctus; & in utribus omnis

Tempestas religata fremat. Nam Numine major
130 Ultra Solis iter, supremæ & Tethyos undam,

Semiferos homines emendat legibus; & qua
Deseruere dies, Caesar non deficit. Orbem.

Mentiris, Domini tempus non illa morantur,
Hæsternæ sed noctis amor, simile que parare;

135 Quique regat cerdo est, aut minus cuncta re-
gentem

Et credes adamata Jovi quæ contulit istis?
Quidquid erit, justos appellat Caesar inermis

Annales; Magnus, de se si credimus illi.
Urgent Veitales. Equidem nil sanctius us-
quam

140 Invenies. Illuc merito se contulit olim
Pervagus Orbe pudor. Quid non vesana cœgit

Improbilas? Veitæ divinos inquinat ignes
Flamma nocens; vanique infanda licentia

Martis.
Nympha (papæ!) Divum recubans absorbet

amantem!

145 Heus bone Bellipotens ! Sic fis Deus ? Addi-
tur ecce

Insula congestis delusa, & victa trophæis ;
Nec nova Lemniaco plectuntur gaudia nodo .

ESSE parum nescit quidquid peccare Potentes
Auderis : sequimur , deliciaeque Mundus ado-
rat .

150 Prostant Vestales ; nulla est sine labe Sacerdos ;
Vesta abiit . Petulans polluta regnat in aede ,
Et Vestale aliis pandit Cytheræa lupanar .

Hinc etiam spernet temerati damna cubilis
Navia , dum vulvis faciunt exempla jocandi
155 Quas decorat vittatus honos , & Vesta vocarat .
Illa tamen calidam caussatur puppa juven-
tam .

Tu , vetula exanguis , Stygiis crucianda co-
lubris

Turpis adhuc ? Distent juvenilia crimina monf-
tris .

VINCIMUS hoc vitium fugientes . Proh pu-
dor ! Ecce

160 Te refugit vitium . Jussit longæva senectus
Podicis & pariter fordentes inguinis usus
In faciem transire tuam . Cæpere salivis
Ora cacare fimos , guttatim mingere nasus ,
Halitus & fætens oppedere . Conscia dites

165 Confugis ad cultus ? Nota est calvaria , quam
quam

Flavescens Istri cincinnis . Nota barathri
Arida canities , graveolentes pro cute rugæ ;
Ossa , situs , pædor , maciæque simillima Par-
cæ .

Nil agis. Accumules luxu splendente licebit
 170 Serica chrysolithos, nummos, adamantia;
 smaragdos,
 Quod rubri dat concha freti. Tibi cedat onusta
 Divitiis, multoque nitens medicamine Lais.
 Ipsa Semiramios superes pretiosa paratus;
 Et quos supposuit Ducibus Cleopatra Latinis,
 175 Insuper accedat decepta victus Elysæ
 Sidoniæ fastus, Phrygio tribuentis amori
 Pygmalioneis ereptum portubus aurum.
 Conductus deerit mœchus. Nec vilia pestem
 Permolere insurgunt inopis præputia drauci.
 180 Hac mittam, Xerxemque sequar, dum mi-
 lite mundo
 Astra simul, Terramque simul, simul impetit
 Equor,
 Impuræ doctus bellare ad iussa maritæ,
 Qua duce, fossus Athos, vincæque Atha-
 mantidos unda?
 Ad quid fraternas acies memorate, rogam-
 que,
 185 Incestaque faces, & quidquid criminis atri
 Oedipodioniis objectant carmina Thebis?
 Rancidula excurram Divorum furta? Quid
 inde?
 Quid conferre potest hic sesquipedalis acer-
 vus?
 Phryx Berecynthiades? Rictus Erymanthidos?
 Ales
 190 Thaumantæ? Vagi discrimen Bellerophontis?
 Dispercam, si non vel nomina nuda cerebrum
 Contundunt penitus. Propiora poemata surgant
 De-

Quae sapiant hominem, valeantque reducere
 Despicbas; nunc certè furis. Inspice sodes,

195 Quantus ob Alphonsum nostris Tagus obstre-
 pat ausis.

VIRTUTI umbrâ est Invidia. Et, te iudice,
 quid non

Indigena occiduis obscurat finibus umbra?
 Europæ, Libyæque Duces, Tellúsque, Po-
 lúsque,

Et Phlegethontei furiosa cubilia Mundi,

200 Ad carmen venere tuum. Bellator Apollo,
 Marsque fuit Vates. Intraſti moenia tandem
 Eoi aeternum positoris habentia nomen.

Mira sub Alphonſo celebras, dum MAXI-
 MUS HEROS

Non opibus tantùm, iustis sed honoribus
 auctos

205 Illos quos vicit populos beat. Alma fove-
 tur

Libertas. Vetuit solum hoc; non esse bea-
 tos.

Quod votum fuerat dedimus. Ne litora dam-
 nes

Ex aliis aliis nascentibus undiquè curis.

Vive tibi? tranquilla petis seu tempora vitæ;

210 Seu prodesse studes. Vigilet, qui perdidit
 annos.

Lydia sit meretrix: lateat, seu prodeat hic, vel

Ille, quid ad te? Messalinus verſibus Urbem

Et premit, & tundit. Malleſ quos pertulit

icius

- 210 Follis Anaxarchi . Geniem curare Falerno ,
 215 Fornicis & multos perdit scabiosa vorago .
 Prandia quis memoret ? Et qua patrimonia
 Dives
 Decoquat expletus dapibus vinisque vetustis ?
 Plebs mala vanorum Sapientum , plebsque
 superba
 Est Procèrum , pejorque istis plebs pessima
 Vatum .
 220 Sunt spoliatores templorum . Denique quidquid
 Nec Stygii novere Lares . Communia narras .
 DONEC erit Mundus , sicut hac farragine
 rerum .
 Fecere hoc veteres , facitis , facièntque futuri .
 Sùnt homines digni , ut Phalaris bos torreat
 omnes
 225 (Cerbereus fuerat Iatratus , voxve Megaræ)
 Nempe mali , ut tales ; Justi quoque , quippe
 malignos
 Non perdunt . Sapiens divino pectore contra ,
 Cumque illo Natura Parens amplectitur aequè
 Pravos , atque bonos : meliores , quippe me-
 rentes
 230 Pravos , quippe homines . Immò favet , adju-
 vat usque
 Ut fiant aliquando boni . Prece , voceque
 blanda
 Est opus ; haud risit , cerebrosi & fuste Poëta .
 Quid plura innecto ? Cuncti tua carmina rident ,
 Teque simul , cuncti . Pater & Saturnia Juno
 235 Sanos ob monitus thalamo te , & conjuge do-
 nent ,

Calliope (quid pulcra velit, quid docta puella
Amplius?) illaqueet nec dorem frater Apollo
Causidicis. In me sed quare tettrica matris
Imperium praesumis? AMOR quos alligat,
æquat.

240 Illudent nobis. Quis? Numina culta Ma-
ronis?

Hippocræne moderator Horatius unda?
Everfor Libyæ? aut socii sapientia Lari?
Novimus. Ad fluvium qualis ferit agmina
Cocles,

Ridentes nimium ridebo fortior unus.
245 EDET pauca sui populum qui cogitat avi.
Exul eris. Cupio. Sed pauper. Dic quoque
felix:

Nil agere & nihil esse volo; & quid dulcius
usquam est?

Ridebo auratum pannosus saepe Neronem.
Nil scribes. Scripsi. Morieris. Sacula noscent
250 Æqualem Superis. Renuent malefida Pha-
langem

Pygmaam magni compressos pelle leonis
Hos, illosque simul, pergam ridere sepultus;

NOTÆ

DOCTORIS DOMINI JOANNIS
GONZALEZ DE DIOS

in Salmanticensi Acadēmia primarii
Humaniorum Literarum
Magistri

Ad Satyram Primam.

DIOMEDES Grammaticus de Poëmatum generibus agens, sic Satyram definit. *Satyræ est Carmen apud Romanos (non quidem apud Græcos) maledicum, & ad carpēda hominum vitia Argeæ Comœdiæ charactere compositum: quales scripserunt Lucilius, Horatius & Persius. Et olim Carmen quod ex variis Poëmatibus constabat, Satyræ vocabatur: quales scripserunt Pacuvius, & Ennius. Huic consonat Quintilianus (lib. 10. Orat. cap. 1.) Satyræ quidem (inquit) tota nostra est, in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius. Ibi & Horatium, & Persium laudat. Et inferius: Alterum illud est, & prius Satyræ genus, quod non sola*

la carminum varietate misum condidit Terentius Varro, vir Romanorum eruditissimus. Ex quorum sententia duæ referantur Satyræ species. Quarum secundæ scriptores produntur Pacuvius, & Ennius juxta Diomedem. Et de Pacuvio quidem hodie obscuram satis memoriam habemus; de ejus verò Satyris nullam. Ennii Satyræ à priscis Grammaticis sæpè laudantur. Porphyrius autem vetus Horatianus interpret utriusque meminit ad Satyr. 10. lib. 1. cujus hæc sunt verba: *Item Ennium, qui quatuor libros Satyrarum reliquit: & Pacuvium huic generi versificationis non suffecisse.* Opus verò illud Ennii ex variis carminum generibus constare, ex ipsius Ennii fragmentis, quæ apud Grammaticos reperiuntur, liquido patet. Ad hujus Satyræ speciem videtur referendum opus illud Petronii, quod inscripsit *Satyricon*, necnon illud Joannis Barclaji parilis tituli. Quibus adde & Satyrici nostri fabulam, cui titulus, *Historia de las Cuevas de Salamanca.*

Verum, his præmissis, priorem Satyræ speciem nobis propriorem pertractemus. Hujus Authorem Lucilium fuisse, præter Quintiliani testimonium, constat ex Horatio dicente lib. 2. Sat. 1.

. *Quum est Lucilius ausus*

Primus in hunc operis componere carmina morem, &c.

Etiam Sat. 10. lib. 1. ubi sic de ipso Lucilio.

. *Et Græcis intacti carminis auctor.*

Ubi Porphyrius: *quem inventorem hujus carminis merito dixit, quia primus Lucilius Satyrica carmina scripsit.* Et quia hujusmodi carmen maledicum in

locum veteris Comœdiæ successit, in qua etiam in probos maledicta conjiciebantur, Iambicis trimetris usum Lucilium constat, quod Iambus pes esset aptior ad maledicta, ut ex ipsius notatione constat: IAMBIZEIN enim idem est, ac *maledicta jacere in aliquem, & illum probris figere*. Hoc firmat Horatius cum ait:

Quem criminosis cumque voles modum

Pones Iambis.

Quod autem Lucilius hujusmodi carminum genere usus fuerit, constat ex ipsius Satyris, cujus Fragmenta collegit, disposuit, & Notis illustravit Franciscus Jani filius Douſæ, è cujus 28. lib. hæc decerpsi.

Concedat homini id quod vult, deliniat,

Corrumpat prorsus, ac nervos omnes eligat.

Hexametris etiam usum fuisse patet ex ipsius Satyris. Posteriores verò Poëta Satyras suas hexametris tantum versibus adornarunt, ut Horatius, Persius, Juvenalis, & alii. Quos novissimè feliciter imitatus est Botellus nôlter: (de cujus Satyrarum stylo, & elegantiâ plura inferius.)

Jam verò quod ad Etymon vocabuli pertinet, non satis convenit inter Grammaticos. Quidam enim dici putant à verbo Græco ΣΑΤΙΡΟ, id est, *rideo*, vel *labia more canum diduco*, ex Phornti sententia, qui, *Satyri*, inquit, *ex eo nomen sortiti sunt, quod ore more canum diducto, rideant*.

Alii à sarcimine variis rebus referto, per similitudinem variorum factorum, & personarum Satyrâ nominatam voluere: & tunc quidem scribunt *Saturam*: quam sententiam tuetur Sanctius

nos-

noſter. Alii à *Satura* lance variarum primitiarum plena ad ſacrificium. Alii à *Satyra* Lege, quæ una rogatione multas res comprobaret.

Omniſium autem optimè, ac veriſſimè cenſere videntur, qui *Satyram* à *SATHE*, hoc eſt, ſalacitate deſlectunt. Hoc præter alios multos, probat Theocriti Scholiaſtes, dum ait: *Satyri, & Panes proni ſunt ad Venerem. Quod autem Satyri ſint tali ingenio, ex ipſo nomine conſtat. Satyrus enim à SATHE dictus eſt. SATHE verò eſt inflammatus impetus ad libidinem, &c.*

Amat *Satyra* Ironias: etenim clam, & ſub ſpecie laudantis, cum riſu mordere conſuevit; Gaudet argumentorum varietate. Nam inſtar *Satyri* capripedis huc, & illuc ſine ordine & modo excurrendo exultat: unde nonnulli *Satyram* à *Saliendo* dictam exiſtimarunt.

In *Satyra* laudatur ingenioſa inventio, frequens, & acuta ſententia, vis & acrimonia: dicendi acumen, facetiæ, urbanitates. In verbis expetit proprietas, & elegantia: in verſibus apta compoſitio, in acerbitate jocus. *Satyra* denique neque ſcurrilia, neque plebeja, neque obſcœna quandoque verba reformidat.

E re præſenti viſum eſt circa *Satyrici* Poëmatis ſtaturam, ſeu verſuum numerum (cùm nullus, quem viderim, id huculque tetigerit) quid ſententiam breviter aperire.

Antiquiores *Satyra*rum Scriptores, & aliorum Poëmatum Auctores, tandiu proſequuti propoſitum videntur, quandiu Poëticus ille furor, cujus calore agitentur, pro re ſuf-

cep-

cepta dhravit. Hoc non raro accidisse testantur nonnulla virorum doctorum opera manca. Unde conjectari licet, Satyras tum veterum, tum recentiorum, nulla hujusmodi Poëmatís habita ratione, proditas esse; vel pro scribentis libidine, vel pro suscepta materia, aut calore mentis aëtro agitata. Hanc nostram conjecturam firmant laudatissimi Satyrarum Scriptores *Persius*, *Juvenalis*, & *Horatius*. Nam *Persii* prima Satyra 134, tertia 118, quinta 190 versibus continetur. Secunda 75, quarta 52, sexta 80 versibus concluditur. *Juvenalis* simili imparilitate laborat, immò majore. Est enim, quæ sexaginta versibus concludatur: & quæ usque ad sexcentos sexaginta decurrat. Nec dissimili imparalitate procedunt Horatianæ Satyræ, sive Sermones. Nam cum pleræque centenarium numerum non multum excedant, pauciores infra quadragenarium desideant; una (*libri secundi tertia*) trecentorum viginti versuum numerum supergreditur. Hoc certè quiddam monstrosum, & rationi minus consentaneum videtur: veluti si quis gigantes, & pygmæos fratres adstruat ab iisdem parentibus generatos.

Nos ipsius Horatii præceptis inhærentes,
Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra, citràque nequit consistere rectum,
& re accuratè, ac maturè perpenfa, illam Satyræ modum tenere, & congruentem mensuram servare statuimus, quæ nec infra ducentorum quinquaginta versuum numerum desideat, nec attingat numerum trecentorum. Hoc Poëmatís hujus natu-

tura postulare videtur, cum per illud Lectoris, vel Auditoris intendatur ad tempus animi relaxatio: cui multo jucundius erit Poëma, si uno (ut sic dicam) ductu totum opus perbiberit. Hæc præcipue dicta sunt propter sextam *Juvenalis* Satyram, ad sexcentos sexaginta versus (ut præmissimus) excurrentem. Nec tamen probamus breviores illas Horatianas, quas prodidimus, cum tantum videatur Poëta Lectori propinasse. Auream mediocritatem cum Horatio ipso laudamus: & quem idem statuit, probamus modum & medium; siquidem

medium tenere beati.
Hunc modum tenuisse Botellum nostrum video; hominem (pace aliorum) eruditissimum, & ad unguem factum.

De Satyræ stylo, & sermone nonnulla etiam præmittamus oportet. Hic sub initium (ut humanæ res ferunt) imperfectus, limaque dignus fuit. De Inventore *Lucilio* sic *Horatius lib. I. Satyrarum Satyra quarta.*

durus componere versus,

Cum fueret lutulentus.

Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem;

Scribendi recte.

Lucilii stylum limavit *Horatius*; non sic tamen, ut hebetudinem quandam, & duritiem non præferat. Ait idem *Horatius*, illum habendum Poëtam, cui sit vis ingenita ad carmen, & mens divino furore percita ad altiora, quam ut humana credantur, concipienda, atque os, quod debite concepta magifice, & altisonè eloquatur.

*Ingenium cui sit, cui mens divitiis, atque os
Magna sonaturum, des nominis hujus honor.*

Cum igitur Satyra sit Poëma laudabile, neque despiciendæ magnitudinis, stylo Poëtico (qui est omnium sublimior & præstantissimus) scribendam esse decet.

Superavit aliquantulem *Persius* Horatium Satyrici carminis elegantia, & stylo. Sententiis tamen adeo obscuratis est usus, ut de illo meritò pecinerit *Ovvenus*:

Scripta tenebrofi lego, non intelligo Persi.

Lectores nimium despicit ille suos.

Juvenalis utrumque & sublimiore stylo, & sententiarum perspicuitate longè antecellit. *Botellus* verò nosser ad eam sublimitatem, & elegantiam Satyras perduxit, ut pro hujusmodi Poëmatis absolutissimo artificio, & speciosissimo dicendi genere nihil amplius desiderari possit.

Nec Satyrici nostri sublimitas quidquam detrahit perspicuitati; siquidem illius Satyræ multo sunt clariores, & intellectu faciliores quam Satyræ *Juvenalis*, quæ reliquorum Satyras & elegantia præstant, & perspicuitate. Abundat etiam *Botellus* jocis, ironiis, sarcasmis, facetiis, & scommatibus, quibus ornari debet Satyra, & per quæ vitia ridicula, & vilissima referantur. Denique pro Satyrico nostro percipiendo, *Juvenalis* accuratè lectoribus introspicendus, & versandus: ut *Botellus*, quemadmodum purpura juxta purpuram, non injuste dijudicetur. Hanc sententiam ferunt eruditi viri, qui optimorum veterum Poëtarum Latinitatem coluerunt, & callent. Sed (ò

tem-

tempora!) judicium, & decisionem sibi assumunt, qui primoribus labris, & juxta veterem paræmiã, ut *canis Nilum* in transitu Latinitatem præbiberunt.

Gratulor Salmanticae nostræ, quæ sapientissimo, & caelesti genio prædita, non solum propriis magnitudinibus ornatur, sed etiam (velut illa Ægypti præfulgida turris, quæ inter septem Mundi miracula numerata fuit) in occiduo, & incomparabili splendore suo in portum Artium, & Scientiarum Heroicos, & sublimiores viros undequaque evocat, & mirabiliter attrahit.

VERS. I. *QUID DIGITO*, &c. Incipit ex abrupto, more Satyrico. *EHEU!* Dolet Calliope obduratum Poëtæ animum ad scribendum.

2 *ELOQUAR*, &c. Insistit Poëta in proposito scribendi Satyram. *PIGER PERSIUS*. Pigrum vocat, quod plures Satyras non dedisset: scripsit autem sex.

3 *ET QUO INGENS JUVENALIS*. Ingentem vocat Juvenalem, quod plures, & longiores dederit.

4 *SUCCUTTUR*, &c. Metaphora ducta à consuetudine Olympicorum certaminum: in quibus citatis curribus contendabatur.

4 *JUVAT ARTES*, &c. Commendat se primo ab ingenuarum Artium cultura, quibus Minervam, seu Palladam Scientiarum Deam sibi facilem, & propitiam conciliarit. (*NON DURA*, facilis, ut sit *Liptote*, ubi plus significatur, quam sonat.) Secundo à vitæ puritate: utpote
cui

eui (si demas hanc carminis componendi innoxiam cupidinem) ad nullum tribunal , veluti criminis alicujus reum sisti contigerit.

6 *IDEM. Ego. SI PURGOR FATUOS AMORES.* Synecdoche Grammatica. Sic Horatius (in Arte) *Purgo bilem* , id est , circa.

8 *NEC MI* , &c. Indignatio , qua se stimulat , & concitat ad scribendam Satyram , ad quam ingenium ejus propendat.

11 *SERVOS TOT VILIS* , &c. Accedit jam ad Satyræ scribendæ causas : quarum primam statuit Poëtarum turbam , qui Latini sermonis pænes rudes , barbarum quid sonent , & inconditum. Hoc declarat Spartacæ manus similitudine. Spartacus gladiator fuit , Thrax genere , magnis viribus præstans : qui collecto exulum , & fugitivorum non parvo exercitu , bellum ingens excitavit ; adeo , ut mitti Crassum oportuerit , qui conatus ejus reprimeret. Hoc bellum *Servile* dictum est.

12 *URBIS AD EXCIDIUM. ARTIS AD EXITIUM* Paronomasiam quandam præ se ferunt.

15 *RUNCATRIX.* Metaphorice. Propriè de herbis , & segetibus dicitur , quæ proprietas servatur in *revulsit*.

19 *QUID refert* , &c. Quasi dicat, nihil interest , utrum uno me horum numerus augeatur : quod confirmat pulcherrima in ranis comparatione. *Refert* geminato *f* per epenthesein.

24 *LIMNOCHARIS.* A LIMNE , id est , stagnum , dicta , & CHAIRO , gaudeo : quasi , stagno gaudens , amans stagna. Homerus in Batrachomy-

omachia. *A VATE COAXET*. Grandem strepitum cieat, superbiens, quod in Homeri carminibus legatur.

25 *ASPICIS*, &c. Ex occasione belli nuper in Italia gesti, cujus apparatus describit, sumit alteram scribendi causam, ne, dum alii tot, tantisque rebus operam, & impensas præbent, ipse omnino desidiosè vitam degere videatur.

27 *NEMORA*, Hyperbolicè, & Synedochicòs, pro arboribus, *NYMPHIS AQUAIVA, ET SCOPULIS*. Commendat arborum antiquitatem. *NYMPHÆ*, aquarum deæ, quasi lympharum numina; sed hic sumuntur pro *HAMA DRYADIBUS*, quæ sylvis, & arboribus putabantur præsidere, & simul cum arboribus nasci, & interire: ab *HAMA*, simul, & *DRYS*, quercus, pro quavis arbore. Erant etiam Oreades, Dryades, Napææ, &c.

28 *BIMARI* *sata Pyrenæo*. Versus spondaicus. *Bimarem* dixit *Pyrenæum* montem, quoniam à Mediterraneo ad Oceanum usque mare Gallos ab Hispanis determinat.

29 *NUMINA Phlegreus*, &c. Hyperbolicè commendat Pyrenæi montis magnitudinem, quasi Gigantes exturbaturos è cælo Jovem, si montem nostrum habuissent, quem in Thessalia Græciæ regione apud Phlegræos campos, aliis montibus committerent.

33 *VEXILLIS*, &c. Hypallage, pro, Vexilla, in quibus depicti Leones, rugiant, Euro crepitante. *LEONES* Stemma Hispanicum.

34 *ATAVUS millesimus Hector*, &c. Quoniam Gal-

Galli à Trojanis originem ducere gloriantur.

36 ALLOBROGUM, &c. Sabaudiaè populi, qui cum Gallis, & Hispanis inivere societatem, quam à numero Triplicem vocamus.

37 ANGLORUM, &c. Ab Anglia, seu Britannia insula notissima in Oceano septentrionali. **BATAVI**. Ex inferioris Germaniæ provincia, duobus Rheni alveis bona ex parte inclusa. vulgò *Hollandia*.

40 CYCLOPUM, &c. Verba triplicis Societatis. *Cyclopum domus*. Siciliaè regnum, ubi fama est Cyclopes habitasse. **CANORÆ PARTHENOPES**, Regnum Neapolitanum intelligit, cujus Metropolis sic dicta à Parthenope una Sirenium ibi sepulta.

41 THEUTONES, Germaniæ populi, à Theutone, ipsis deo: quem Tacitus Tuistonem appellat. Hunc indigenam, & terra orium existimant. **ALBIM**, notissimum Germaniæ flumen.

42 CUR CYNICI, &c. Adducit pro se Diogenem, qui quo tempore non procul ab ejus sede pugna gereretur, dolium suum sine modo versare cepit: cumque causam rogaretur, *Ne inter tot sollicitos videar otiosi*, respondit.

48 HÆC IMPUNE, &c. Tertiam prodit scribendi causam, hominum videlicet pravitatem, & insaniam. Hoc firmat exemplis Alexandri Macedonis, Appii Claudii, & Domitiani, ut inferius apparebit.

51 PANDITE, &c. Verba comitatus Alexandri, ad ostium templi accedentis. **JUPPITER HAMMON** Colebatur Juppiter in Libya sub specie arie-

arietis, quod sitienti Libero patri in Arabia deser-
tis, Jovem imploranti apparuerit in forma arie-
tis, qui terram pedibus concutiens fontem eli-
ceret. Ob hanc rem templum illic ædificatum
Jovi Hammoni (hoc est, arenario) consecra-
vit: Græci enim HAMMON arenam vocant. De
hoc templo videtur intelligendus Martialis epig. l.
dum ait: *Dissimuletque deum cornibus ara fre-
quens.*

65 THETIM. *Thetis*, hujus *Thetidos* prima
brevis, & aspirata, Nerei, & Doridis Nymphæ
filia, mater Achillis: sumitur pro mari. *Tetbys*
verò *Tetbys* prima longa, cum *b* in secunda & *y*,
Cæli & Vestæ filia, soror Saturni fuit, & Nep-
tuni conjux. *Vide Hesiod. in Theogonia.*

69 QUID, &c. Postquam taxavit satis Ale-
xandri dementiam, facturus verba de Appio Clau-
dio Decemviro, Romam adire se simulat, cujus
laudes quamdam redolent ironiam.

72 SEDET APPIUS. Decemvirali potestate
judex.

73 PELLE UNDAM, &c. Id est, amove,
ò Licor, hominum frequentiam, undarum mo-
re confluentem. Carpit luculentissimè Appium
Claudium (quem adducit in pravitatis exem-
plum) Decemvirorum ultimum, summa potesta-
te flagitiosissimè abutentem. Nam cum Virginii
cujusdam militis filiam, quam perditè amabat,
nec pretio, nec precibus ad libidinem suam ad-
ducere potuisset: clienti suo M. Claudio manda-
vit, ut virginem in servitutem assereret. Verùm
cum exequenda esset ab Appio lata sententia,
ad-

adveniens virginis pater, filiam, arrepto è proximo macello cultro, interemit. Hinc orta seditio, & extincta Decemvralis potestas. *Vide Val. Max. lib. 6. cap. 1. num. 2.*

79 *LAMIÆ*. Nobiles Romani; sic enim dicebantur, quoniam à vetustissimo Lamo ducerent originem. Hor. 3. carm. od. 17.

Æli, vetusto nobilis ab Lamo,

Quando priores hinc Lamias ferunt

Denominatos.

83 *PRÆCAVE*, &c. Hæc ad nostrates usque ad versum 88. *jactura puella.*

85 *DECEMVIR*. Pro quovis potente, & potentum æmulatore.

87 *IDMON*. Aliud intelligit Appio Claudio vitiosiore.

89 *AD ROMAM REDEO*. Id est, iterum vitia Romanorum infector.

90 *NON Spernenda*, &c. Domitianum sugillat Romanorum Imperatorem ex Flavia familia tertium. (Nam primus Vespasianus, secundus Titus.) Fuit Domitianus hominum vitiosissimus, quem, & ejus imperium luculenter depingit nos- ter usque ad versum 138. *de se si credimus illi.*

RUTULIS. Rutuli antiquissimi Italiæ populi. His sumuntur pro ipsis Romanis.

95 *LAXAT*, &c. Cerberum significat, ostio inferorum præpositum custodem.

97 *REX Fiet*, &c. Irascitur hypocritarum ambitioni, & avaritiæ, qui apud Domitianum in præ- tio erant.

100 *OBSTIPO*, demisso vultu. *LATRINAS*,

vicos instar latrinarum sordidos. *101 PERDITUS*, &c. Perditissimis moribus abundavit Roma tempore Domitiani.

102 QUIS Latebras, &c. Perstat in fugillatione Domitiani, quem, ait, perfonatum adire solitum foeminarum domos per noctis silentia, pudicitiae praedonem, adulterorum flagitiosissimum; cum interim per diem religiosus admodum appareret.

104 CRÆCULUS, &c. Habitu, & cultu referens hominem ex Græcia, Armenia, aut Perside, vel aliunde terrarum advectam.

104 PERSEPOLIS. Imperii Persici quondam caput. Orientis Regia dicitur à Curtio: qui eam *xx.* stadiis ab Araxe distare dicit. Hanc describit Diod. lib. 17. & alii; quorum nonnulli illam esse Elymaidem existimant, cujus in Machabeorum libris fit mentio. Alii vero diversam faciunt à Persepoli, quam hodie *Sirac* vocari dicunt. Dicta est, ut nonnulli volunt, à Perseo Danaës filio, qui in ea post Cepheum socerum regnavit. *SPARTA* Peloponesi Civitas nobilissima, Lycurgi legibus olim optimè instituta. Dicta à Sparto Phoro- nei filio, aut (ut alii malunt) Sparta Eurotæ filia; cum antea Lacedæmon diceretur. *ARTAXATA*, numero tantum plurali, Civitas majoris Armeniæ, sita ad Ararim fluvium: Caput gentis.

110 TUNICA MOLESTA. Dignus indumento illo, quo ex charta, cannabe, stuppa, bitumine, cera, pice constructo scelerati homines induebantur, ut noctis tempore pro lucernis accende-

dērentur. Hoc supplicii genus in incendiarios constitutum erat : & quo usus fuit crudelis ille Nero in Christianos ; quos incendii insimulavit , cujus auctor ipse fuerat.

118 *SOLQUE NUMAM* , &c. Numa Pompilius secundus Romanorum Rex , justitia , & pietate insignis. Qui Deorum cultui maxime studens ; ea sacra , quæ institueret , ab Ægeria Nympha se per congressus nocturnos discere simulabat , ut majorem apud imperitam plebem in veneratione essent. *SARDANAPALUM*. Sardanapalus Assyriorum Rex ultimus fuit : omnis generis luxuriæ deditus ; nec erubuit inter scortorum greges nere , & muliebri habitu ornari.

120 *SANCTISSIMA* , &c. Olim summam laudem , & honorem tyrannorum interfectores tribui , testis est Cicero (*pro Milone*) cum de Spurii Melii , & Tiberii Gracchi tyrannide meminit : *Græci homines* , inquit , *deorum honores tribuunt iis viris , qui tyrannos necaverunt.*

139 *URGENT VESTALES*. Vocant me Vestales : quas (ait) post Iliam à Marte vitiatam , non parvam ansam liberioris licentiæ pravo exemplo fœminis attulisse.

147 *LEMNIACO NODO*. Id est , Retibus æneis , quibus in Lemno Vulcanus Martem , & Venerem ligavit. Est autem Lemnos insula maris Ægæi inter Thraciæ Chersonesum & Athon Macedoniæ montem : crebris astuat incendiis , quorum ergo Vulcano dicata.

148 *ESSE PARUM* , &c. Gnome . Potentiorum exempla , si prava , plerisque in perniciem

trahunt ; si proba , in virtutis amorem velut adi-
gunt , & impellunt.

158. *TURPIS ADHUC* ? Exprobrat anicula
libidinem , cui jam (inquit) modum posuisse par-
erat.

166. *FLAVENCENS ISTRICINCINNIS* ; sup-
posititiis flavis Germanorum capillis , quibus foe-
minæ utebantur , ut venustiores apparerent.

171. *RUBRI Freti* : Etythraei maris , ubi ge-
nerosiores uniones colligebantur.

172. *Lais , et Superes Semiramios Pa-
ratus*. Confert vetulæ ornatum cum Laidos ; &
Semiramidis pretioso cultu : De his Ovidius 1.
Amor. Eleg. 5.

Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse

Dicitur , & multis Lais amata viris.

174. *Ducibus Cleopatra Latinis*. Li-
cèt superes pompam , & apparatus , quos Cleo-
patra , Ægypti Regina , submitit Ducibus Lati-
nis , Julio videlicet Cæsari , & Marco An-
tonio.

175. *Elysæ Sidoniæ Fastus*. Quamvis
tibi cedat Didonis Regiæ fastus , & luxus , qui-
bus Phrygius hospes Æneas narratur excep-
tus.

177. *Pygmalioneis*. Pygmalion Didonis fra-
ter : qui , obtruncato clam Sicheo sororis conju-
ge , magnis divitiis inhians , sororem ipsam coe-
git , ut eas ipsi se tradituram polliceretur. Verùm
hæc naves , quas ad asportandas divitias frater
miserat , nacta , cum ipsis à Pygmalione missis in
Africam aufugit , secum portans thesauros , fra-

uc

tre decepto. Narrantur hæc , & superiora à Virgilio 1. Æneidos , sub finem.

..... Naves , quæ fortè paratæ ,

Corripiunt , onerantque auro ; portantur avari

Pygmalionis opes pelago.

179 PERMOLERE. Horat. 1. Satyrarum , Sat. 2.

Permolere uxores , id est , mæchari : & subagitare.

DRAUCI. Juenis , cum primum pubescere capit.

182 AD JUSSA MARITÆ. Propterea quod hæc , ut Græco medico (verius mœcho) morem gereret , marito in Græcos bellum persuasit.

183 ATHAMANTIDOS UNDÆ. Hellepontum significat , sic dictum ab Helle , Athamantis Regis filia , quæ in eo tractu periit.

184 FRATERNAS ACIES , &c. Ethéoclis & Polynicis prælia ; scissam flammam , dum simul fratrum cadavera cremarentur : Jocastæ cum Oedipo filio nuptias : & reliqua Thebarum monstra.

188 QUID CONFERRE , &c. Notat verborum longè crepitantium aucupatores. Quem turgidum loquendi modum vocat aceryum sesquipedalem , quemadmodum Horatius , qui & ampullas appellat , dum inquit :

Projicit ampullas & sesquipedalia verba.

Sed noster rem attigit omnium luculentissimè.

193 PRIMUM , &c. Musa non tam Poëtæ excusationibus , & productis causis non adquiescit ; quin potius eum amentix & furoris insimulat.

194 SODES. Particula exhortantis , vel blandientis , quasi dicas , *queso* , *rogo* , *obsecro*. Dicitum *Sodes* quasi , *si audes*. Cicero in Oratore. Libenter

ter etiam copulando verba iungebant , ut *Sodes* pro *Si audes* , *sis* pro *si vis*.

241 HIPPOCRENEÆ UNDÆ. Caballini fontis. HIPPOS Græcè , *Equus* Latinè ; CRENE verò *fons* dicitur. Hippocréne fons in Bœotia , non procul ab Helicone monte , quem fontem ungula Pegasi equi alati factum esse fabulantur Poëtæ. Huic fabulæ occasionem videtur præbuisse Cadmus , qui cum in Bœotia locum urbi condendæ quæreret , huc illuc obequitans , hunc fontem primus creditur invenisse. Hic fons Musis sacer habitus est. Dicitur etiam Aganippæ , ab AGAN valdè , & HIPPOS.

242 EVERSOR LIBYÆ. Antonomasticè , pro Scipione , quod Carthaginem delevisset. SAPIENTIA LÆLI. Vide *Tullium in libro de Amicitia*. Huius Lælii consiliis usus est ubique Scipio felicissimè : inde ortum , ut de Lælio & Scipione (sumpta à Comœdis metaphorà) vulgò jactaretur : *Lælium comœdiam scribere* , *Scipionem agere*. Signatè videtur noster & Poëtæ & Oratores induxisse propter ipsius Poëma , & Historiam.

243 NOVIMUS. Scimus , quales illusores esse possint. AD FLUVIUM , &c. Confert se cum Horatio illo Coclite , Romano cive : qui ne in Urbem hostes irrumperent , Porsenæ exercitum unustandiu sustinuit , donec à suis Sublicio ponte post se scisso , in Tiberim se jactans , illis hostibus , iacolumis transararit ad suos.

244 PHALANGEM PYGMÆAM , &c. Quemadmodum Pygmæos leonis pelle involutos contempsit Alcides : sic noster asserit , etiam post ipsius mortem irrisurum ineptos.

SECUNDÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

POETA, NON FERENS IMMODERATOS
 populorum abusus, concessit in sylvas. Lau-
 dat ruris tranquillitatem & delicias. Contrà
 commemorat militum arumnosam vicem, na-
 vigantiumque Mercatorum inexplebilem an-
 xietatem. Devolat illuc interim Mercurius,
 cui, ut Jovis mandata quædam exequeretur,
 illac cursus erat. Poëta ejus videndi & allo-
 quendi jam pridem cupidum esse ait. Post ali-
 qua invicem ingesta convicia, Mercurius Poë-
 ta adquiescens, quæcumque velit ab ipso disce-
 re, libenter manifestaturum promittit. Nar-
 rat Botellus, se nondum juvenem, Parnassum
 ascendisse, & Pegasei fontis undam potasse.
 Inde multis Orbis regionibus pererratis, nil vi-
 disse nisi nequitiam & vanitatem. Postulat
 à Mercurio ut se de Jovis apud Superos im-
 perio certiozem reddat, quo solatium capiat,
 si

*si fortè ab Humana in terris gubernatione
non discrepet. Detrectat Mercurius interro-
gationi satisfacere, & Vatem deserit.*

SATYRA SECUNDA.

ERGO bonis avibus, queis nec deducere curat
Iliaden Mars ipse Remum, temerarius alter
Mania transfili, vallum, munimina, fossas.
Jam me rura tenent. Gentes, Urbesque, va-
lete.
5 Rusticus innocuas sylvas habitator amabo,
Posthabitis domibus speluncas anteferendo,
Turribus arboreos apices, scopulosque co-
lofsis,
Atque hominum regnis minus effera regna fe-
rarum.
Hic sincera quies; hic largè ludere Vati
10 Perspicui fontes, vestitus gramine cespes,
Et Fauni & Satyri meditantur; cumque Napeis
Cætus Hamadryadum, Dryadumque, & Orea-
des omnes.
Me volucrum dulces oblectant murmure can-
tus,
Me Zephyri; roseo volitat Venus aurea curru;
15 Automedon pharetratus Amor; circumque
jocantur
Veloces turbæ puerorum; terna beatos
Amplexus hilarat cælesti Gratia risu;
Oscula candentes iterant properata colum-
bæ.

sic In nunciis, & Dominum perſta ſervare ſuper-
 bum,
 20 Devotus caſtris, caliga ſpectandus & enſe;
 Qui ferro in jugulum juſſus ſavire parentis
 Perges, & templis ſceleratas ſubdere flammas.
 Nam rota ceu figuli compulſus calce moveris
 Ut libuit Domino. Ultra voveris, atque re-
 25 Progredieris, ceſſaſque, redis, iterumque ro-
 taris.
 Te minus infelix Ixion. Noſcitur illi
 Quidquid venturo ſtatuerunt Tartara gyro;
 Aſſuevitque pati. PRONUM eſt dureſcere
 corda
 Ad notum miſeris & inevitabile vulnus.
 30 Venturam trepidas quam non agnoſcis Erin-
 nyn;
 Ancipitemque dolat non uno ſava flagello.
 Pugnatur. Vivat Caſar, clamor, precaris;
 Ingeminas, vivat. Vivit, miſerande, va-
 letque;
 Tu moreris, variisſque modis morieris ineptus;
 35 Ebibis infeſtas, turmis calcantibus, undas
 Quas ſaſtidiret conceſſas Tantalus. Ille
 Nectareos hauſtus. Avulſa dentibus herba
 Produces animam. Lautiſſimus invidet illi
 Juppiter Æthiopum, & Divorum turba gulofa
 40 Illi ebeni fulget ſpecioſus iaſpide lectus,
 Chryſolithis, auro, atque igni certante py-
 ro;
 In pluma ſtertit. Carpens tu forte ſoporem,
 Nec potiſ & curti ſpondam preſſiſſe grabati,
 In

In nuda tellure jaces. Sine crimine turpis
 45 Amplexu incesto magnam premis improbe
 Matrem.
 Crus sepelis hodiè ferali clade recissum,
 Manè humerum. Veniet non mitior altera
 pugna
 Et sepelire oculos faciet fortasse verutum;
 Aut te sanguineis inhumatum sternet in arvis.
 50 Hæc stolido finis. Maculoso fercula campo
 Vulturibus restas, numquam totiesque sepul-
 tus.
 Non minus infans conscensa nàve pererrans
 Servus avaritiæ, ventis ridendus, & undis.
 Tyrrhenas vetuit quæsita pecunia cautes,
 55 Tauroromitana vel pertinuisse Charybdin,
 Ethæumve rogam, diræ socia agmina Phle-
 gra.
 Namque Giganteo ritu jaculantur in astra,
 Inque Jovem, tumidos fluctus, rabidamque
 favillam,
 Fulmina non metuis nigro sudata sub antro,
 60 Queis Lipare fontes armamentaria Divum
 Alperat in terras. Furiali desuper ictu
 Intonat, & fulmen docet intonuisse Pyrag-
 mon.
 Ionias jam linquis aquas; jam sedula puppis
 Transilit Ægeum, jam Nili allabitur undis.
 65 Non Orientis opes possunt depellere morbum,
 Quidquid Arabs, dites quidquid misere Sabæi.
 Te fugis, & miserum extra te te stulte re-
 quiris.
 Redderis Oceano, cupidus majora referre,
 Hef-

- Hesperidumque nemus poma viduare micanti .
 70 Illa rupe dedit portenta immania Gorgon ,
 Maura genus , ritumque suæ telluris abundans
 Anguibus , & miro vultus conspersa veneno .
 Saxeus extat Atlas , illi quia visa Medusa est ;
 Quod tibi visus Atlas , tu saxeus . Alter Orestes
 75 Attonitus , trepidans , Furiis excitus habendi .
 Si quæstus , si vera bona , & sincera parantur ,
 Est portu repetenda quies , animusque quiete
 Sed quid portendunt Superi ? Quid ab æthe-
 re magnum
 Parturiant nubes ? Chlamydatum decidit ales
 80 Aut ipse , aut alius refugi Ganymedis ad instar .
 An revolat genitor , pelago vel nomina
 mersus
 Qui dabat ? Insigni crispatur pluma galero ,
 Prominet & gemina talus revolubilis ala ,
 Quamque manu retinet virgam cinxere ces-
 rasta .
 85 Mercuriusne ? ita : Mercurius . Proh , velox
 Hermes ,
 Scurra Deum , latro , leno malus , atque do-
 losus ,
 Et tamen ipse Deus ! Quanto torquebar amore
 Colloqui , visusque tui ! Da tangere dextram
 Qua centum periere oculi , cum languidas
 Argus
 90 Pabula nec vitulæ , nec pabula carnea sancti
 Invigilat lustrare Jovis . Sic , pessime Vatum ,
 Excipitur Numen ? Sed talia verba loquacem ,
 Delirum , Satyrumque decent , verèque fu-
 rentem .

UT

UT SEMEL oppressa est Coelestis particula
ignis,

95 Tisiphonea venit caligo, luctus, & error.

Perfurit Argiva terebratus cuspide frontem
Horrificus Polyphemus, & illatibilis aspri
Fragmina convellit montis, quæ mittat in
hostes.

Aëra per vacuum rupes vastissima quercum,
100 Speluncamque, ferâsque tulit. Sensere Pelasgi
Longinqua de puppe sonos. Tremefactus
Uliſſes

Prosequitur pavitans, animamque reciprocatur
ægrè.

Exululat, truncosque ferox, sylvasque re-
vellit

Umbriferas, frendens prædurus vulnere Cy-
clops:

105 Perdidit hic lucem, & scopulus Lilybeus
umbram.

Cyclopiſ forſan tibi fabula, vanaque Pindi
Somnia ridentur. Sed tu furioſus es ille,

Qui face compressa, qua mens, Numenque
benignum

Cernere recta dabat, sectaris pessima tantum.
110 Quis læsit? Cæcus Cyclopiſ ut Polyphæ-
mus,

Respondes: Nemo. Et verè; tu te ipse la-
ceſſis;

Nemo alius molitur tot mala. PESSIMUS
hostis.

Quisque sibi, assiduusque ferit quippe intus
amatur.

Satyræ Secunda.

41

Calliopes monitus sprevisi ; verba truenta
115 Nunc jacis in Superos . At stultis parcere no-
strum est .

GENS LENIS Superi , haud odiis exercita
diris .

Quidquid scire velis , dabitur scire . Incipe ;
Tantum

Esto brevis ; revocant aliò mandata parentis ;
Postquam me Durius nemorosus vidit in arvis

120 Aut patrios frutices avibus fraudare canoris ,

Aut facili fluctu puerum vada nota secantem

125 Proluit , & nostri Nymphis placuere natatus ,

Parnassium ascendi . Titubataque vertice sacro

Vestigia infixi . Paucis concessa voluptas .

125 Bons erat , Auroræ vitreis nitidisque pruinis

Splendidior . Myrtus , flores , & plurima circum

130 Laurus . Odoratae fragrant opobalsama frondes .

Albicat illimis candor . Nec Sirius ardens

Extenuat nimio sitientes sidere lymphas .

130 Ver manet æternum . Sanctus discrimina late

Aut locus , aut fons ipse fugat . Nam mune-

re Divum

135 Ipse Deus Numenque sui . De rupe virenti

Emicat , & roseas expandit Pegasus alas ;

Accedo , & labris tetigi divinior undam .

135 Multicavas parili nunquam dulcedine ceras

Cecropiæ saturatis apes . Pulcherrima nobis

Pierides distant ; pariterque benignus Apollo

Novisse indulgit quod nec novistis Athenæ .

Diversos agimur populos , & visere motes .

140 Ut similis patri per Maura mapalia lato

Progenies Nomadum vagat armentarius Afer .

F

Qua-

Cal-

- Qualiter & Princeps Arabum sua regna per-
 agrat
 Pulverea, & vento sublata. Incertus ut illa
 Atterit errantes errans equitatus arenas.
- 145 Fortunatae urbes, ubi longas dicitur unus
 Auriculas habuisse Midas! Nec nosceret Or-
 bis
 Ni malus immodicae ductus prurigne vocis
 Obstaret tonfor; qui fossos erudit agros,
 Arcanumque serit; donec Rex audiat ipse
- 150 Ludibria occipitis calamo patefacta dicaci.
 At quis dimidius? quis nunc non totus asellus?
 Reptantes animos prestat terrena voluptas
 Indignata polum. Nulli est tonforis acerba
 Garrulitas. COMMUNE malum rubuisse pu-
 dore
- 155 Abstulit infans, atque imbre madentibus
 uno.
 Deliramentum reddatur Pythagoreum.
 Emeritus nostro cum se de corpore transfert
 Spiritus, à nullo credes animante receptum:
 Nostrorum vixisse animis nec bellua velet.
- 160 Artibus, & Musis nusquam locus. Incubat
 ultrix
 Barbaries; spernitque etiam cultissima vul-
 gus.
 Quis ferat immundum cerdonem, fors quia
 ridet,
 Exilio Divas ausum damnare Camœnas?
 Illi dixissem: Magnis Scriptoribus obitas,
- 165 Dum te jam curru, Magnatum more, su-
 pinum

- Sextus quadrupedum nixus traxisse laborat.
 Sutor eras, pice sordens, & pice vilior ipsa,
 Te tua nunc pellis cur non capit? Esse Ly-
 curgus
 Desterte, atque ipsum te concute. Garrulus
 inquis:
 170 Non opus est Musis Urbi; non carmine regi-
 no.
 Effet responsum: CONSTARE sine artibus
 istis
 Regna equidem possunt: sed tantum barbara
 regna.
 Aures demitto. Salve excoriate Senator,
 Et tibi contingat retulit quod Marsya nudus.
 175 Non opus est Musis. Pingui sed strage ma-
 celli
 Est opus: Hic pecudes frater tuus obruit
 ictu,
 Conspectus cultris, & olenti veste cloacam.
 Est opus & Cererem cribro, pugnoque pa-
 rare:
 Maternas gazas similis scis esse farinae.
 180 To rto est opus, exposcit sua pondera
 furca:
 Quem patrum retices oneravit furibus illam.
 Est opus & nervis drauci cui lenior haret
 Uxor ubique tua. Hic non inficiendus Ami-
 cus
 Alter ego est. Vivas. Alter tu creditur illi;
 185 Et faciunt alios vos, & facient aliam illam.
 Es caper, & cerdo, perjurus, & ebrius, &
 fur;

Te

Te quoque opus fuit, hos ut versus scribe-
re possem.

In coriis harere pudet, soleasque tumen-
tes

Vexare, excutiat quamquam res ista cachin-
nos.

190 Sunt regnis pestes, quas nec patientibus
illas

Vel tolerare leve est, & nec maledicere tu-
tum.

Illuc terrifico latratu incumbere cuncti
Debuerant Cynici, terrisque avertere dam-
num.

Rectius haud iussit lacubus Stryphalidas in-
gens

195 Amphitrioniades crepitantibus ire volucres.

Abstulit Harpyias melius nec Dardana pubes

Cum Strophades sonitu Misenus terruit. Ul-
lum

Non addam verbum. Studiosus regna per-
agrans

Vidi quæ Mundus miratur maxima, quæque

200 Humanis majora putat: Meruque pusillus

Alloqui adoratos homines, cœlestia quales

Numina; nempe illis discriptus subjacet Or-
bis:

NIL NON ridiculum, nil non damnabile
vidi.

Non potui, levis ut Phaëthon, exquirere
nubes,

205 Divorūque domos. Ad vos, cū linquere
terras

- Apparatus infandas ; lacrymans Astrea , simul-
 que
 Mœsta Pudicitia , & celerès abiere sorores .
 Extant à multis ; à multis ista negantur .
 De Jove nescio quid narratur . Tempore
 belli
 210 Anguipedum titubavit iners . Nutantibus im-
 par
 Successit regnis : meliùs fortasse Gigantes .
 Mammosam spernit Junonem . Sed Via nun-
 quam
 Lactea canderet , niveo nisi flumine mamma
 Siderei laticis bibulum stagnaret Olympum ;
 215 Nympha comes Phæbes pulcherrima , gra-
 tâque Divæ ,
 Parrhæsis errabat sylvis . Non cura pudicæ
 Dentatum vel ebur , vestis , nitidive lapilli ,
 Vel speculum , radians pulcri simulamine vul-
 tus .
 Venatrix metuenda feris it figere prædam ;
 220 Eminus atherios ignes imitante sagitta ,
 Cominus & jaculo . Sed tandem fit quoque
 præda .
 Monte reluctantem compressit Juppiter . Exit
 Crimine pulsa Jovis . Donetur Prædo trium-
 phis .
 SIC PATET in miseros tantum procedere
 legem .
 225 Ferratis Danaënturris suffulta columnis
 Ferrea munierat . Tulit æqua mente puella
 Excubias , latebras , latratus atque caninos ;
 Et pejora tulit tenebris , vigilique molosso ,
 Nem-

Nempe quod haud sibi commissa est cura pu-
doris .

230 At contenta latet . Nec coetus ire viriles
Spectatum spectanda cupit . Dat gaudia turre
Culta pudicitia . Et Divos venerata , Deaf-
que ,

Addiderat duplices aras : Dilectus ab illa
Cum superis colitur pudor , & reverentia pa-
tris .

235 Dignane visa tibi constans ut præmia tantæ
Debita Virtuti caperet ? Nec leno negabit .
Proh facinus ! Violare parat , fallitque , te-
nētque ,

In pretium conversus amans . Nec justior arsit
Albus Olor , famam denigrans , óvaque Læ-
dæ .

240 Fallax Amphitryo castis verum Amphitryonem
Summovit thalamis . Cupiens & Agenore na-
tam

Corniger est . Alias aliter delusit iniquus ,
Nunquam idem , sempérque idem . Variare
figuras

Edoctus . Pejore tamen sub imagine , vanam
245 (Nempe sua) exussit Semelem . Deterrima
fido .

Nosse tibi permiserat ars tua conciliandi .
Ebria narrantur tunc Numina plénaque musto
Cum finxere Hominem . Quales dicantur oportet

Qui finxere Deos animo nequiore nocentes ?
250 Pace tua dictum , Chaos : horum crederis
Author .

Mul.

Multa loquax memorat tetro clamore Ve-
tustas ;

Et vos multa pati dura sub lege Tonantis ;
Scire velim , qua mente Polum Pater æquus ;
vel quo

Consilio flammæque vagas , Divósque guber-
nat .

255 Solamen terris fuerit , si pondera Mundum
Non graviora premant , quam quod tolera-
bile cælo .

Ergo adeò fatuus videor tibi , scepra te-
nentis

Ut delicta Dei culpem sanctissima ? Felix
In pravis Domino qui servit ! Stulte , valetor ?

NOTÆ

Ad Satyræ Secundam.

Vers. 1. **E**RGO , & c. Poëta sibi gratulatur , quòd
Urbem sit feliciter egressus , post in-
auspicatam illam mœnium Romanorum Remi trans-
gressionem , qua deterreret debuit. **BONIS AVI-
BUS.** Felici auspicio. Sumebantur auspicia ex avium
volatu , cantu , & c. Erant autem auspicia signa
qua-

quadam voluntatis, & favoris Deorum, sicut putabant Ethnici: dicta *auspicia* quasi avispicia, ab avium aspectu: Hinc *auspex*, avium spectator, aut observator. **QUEIS.** Scilicet felicibus auspiciis (quibus ego deductus sum) nec Mars ipse curavit *deducere*, id est, incolumem servare, & asserere Remum Iliaden, quem cum Romulo ex Iliade susceperat. Hic enim Remus propter murorum à Romulo designatorum transgressionem, à Celere dicitur interfectus.

4 **JAM MERURATENENT**, & c. Urbe egressus Poeta, hominibus, & rebus valedicens, ruris amoenitatem, commoda, deliciasque commemorat.

II **ET FAUNI.** Agrorum, & sylvarum putati sunt dii, qui diu viverent. A *fundo* dicti: unde & *fama* dicta existimat Probus Grammaticus. **ET SATYRI.** Sylvarum numina habiti sunt, Sylvanis, & Faunis similia, humano capite sed cornuto, pedibus caprinis, villosa corpore; nemorum latebris gaudentia, lasciva in primis, & in Venerem proclivia, Ovid. 1. Pastor.

... & in venerem satyrorum prona juvenus. Vide Satyræ étymon. **CUMQUE NAPÆIS.** Sylvarum etiam deæ, quæ & Dryades dicuntur. Vide quæ diximus ad vers. 27. Sat. 1. **NAPÆ**, sive **NAPOS**, saltum significat.

12 **ET OREADES.** Nymphæ montium, ab **OROS**, **OREOS**. Græcè Latinè *mons* denominatæ.

14 **ZEPHYRI.** Zephyrus ventus ab occasu æquinoctiali flans adversus subsolanum. Latini *Favonium* appellant. Zephyrus dictus, quasi **ZOEM-**

PHOROS, hoc est, *vitam ferens*: eo enim favente, plantæ omnes germinant, & pullulant. Vide Gell. lib. 2. c. 22.

15 AUTHOMEDON. Achillis auriga peritissimus, à Poëtis crebrò celebratus. Ovid. I. Amorem:

Curribus Authomedon, lentisque erat aptus habenis.

Sub hujus nomine prodit Amorem aurigantem.

16 TERNA GRATIA. Tres Gratiæ, Veneris comites. Græca voce CHARITÈS dicuntur.

18 COLUMBÆ. Curtus Veneris à candidissimis columbis trahi dicebatur. Quæ ideo Veneris aves dici existimantur, quod nullum sit anni tempus, quo à prolificando cessent, quod Veneri maximè congruere videtur. OSCULA ITERANT PROPERATA dixit, quod vel in ipsa volandi properatione rōstra invicem inferere de more lasciviendi contingat.

19 I NUNC, & c. Dolet militum miserrimam vicem. Quos postquam figuli rotæ simillimos fecit, Ixione reputat infeliciores.

26 IXION. Is propter patrata scelera à Jove in Tartara fulmine detrusus est: ubi rotæ alligatus perpetuo circumagitur rotatu.

30 ERINNYN. Diram, vel Furiam intellige: neque enim signatum nomen est ad aliquam è tribus. Latini *Furias*, *Dirasve* appellant. Græci ERINNYAS, & EUMENIDAS. Dictæ sunt *Erimnyes* ab ERIS, id est, *contentio*. Harum nomina *Alecto*, *Tisiphone*, *Megara*.

31 DOLAT. Castigat, flagris persequitur. Ad

Tisiphonem referas, quod nominis exprimitur notatione. Nam TISIPHONE est *cadendo punire*.

33 VIVIT, &c. Nota pulcherrima antitheta usque ad *improbe Matrem*.

36 TANTALUS. Is quod filium Pelopem a se interfectum diis comedendum in convivio apposuisset, eorum divinitatem tentaturus, ad inferos detrusus est, ubi perpetua siti, & fame torquetur, aquis mento tenus immersus, & capiti pomis imminentibus: utrisque tamen & os, & manus ejus refugientibus. Utrúmque expressit Alciatus Emblemate 84.

*Heu miser in mediis sitiens stat Tantalus undis,
Et poma esuriens proxima habere nequit.*

Alii hanc pœnam illi inditam ajunt, quod deorum secreta hominibus revelarit. Ovid. 2. Amor. Eleg. 2.

*Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.*

39 JUPPITER ÆTHIOPUM Hoc dixit, propter opipara convivia, & Saliare dapes, quæ apud Æthiopes celebrari solebant, quibus Juppiter ipse interesse consuevit. Papinius Statius Sylvarum 4.

*..... mensasque revisit
Æthiopum, sacro diffusus nectare vultus
Dux superum. Idem refert Politianus in Ambrasio
Iverat Æthiopum solitas invisere mensas,
Oceanumque senem, & fecunda Tethyos antra
Juppiter.*

52 NON MINUS INSANIS, &c. Sub navigantium mercatorum persona, in quos præcipue invehitur, avaros omnes intellige, quos Poëta nos-

noster vehementer exagitat, proposita scopulorum maximè formidandorum, & vitandorum voraginum pulcherrima hypotypósi.

54 TYRRHENAS VETUIT, & c. Ordo est: *Quasita pecunia vetuit pertinuisse Tyrrhenas cautes, vel Taurominitanam Charybdin*: quasi dicat: Amor quærendæ pecuniæ fecit, ne avari mercatores metuant Tyrrheni maris scopulos, & Charybdin illam voraginem, vel ipsorum Poëtarum adumbratione formidandam. *Taurominitanam* dixit propter Taurominium Siciliae oppidum vicinum, non procul à Drepano promontorio, à Zancleis conditum; unde & *Zanclea* dicta est ab Ovidio 4. Fast. Est ergo *Charybdis* Vorago, naves ad se trahens, atque absorbens: ex vorticibus illis, quos hydrographi *Abyssos* vocant. Creditur profundissimo meatu subter Siciliam in mare Africum emergere. Quod ex eo conjectari licet, quod cum Africum mare tempestatibus fervet, Carybdis impetu majore fluctus ejetat, quamquam Tyrrenum vel Tuscum mare tunc serenum & tranquillum se præbeat. Siciliam verò (prope quam Charybdis) & Italiam olim conjunctas, & unam fuisse tellurem (licet frequentius dicatur) negant eruditissimi Antiquariorum.

60 QUEIS LIPARE, & c. Lipare, sive Lipara insula, una ex Æoliis. Sunt *Æolie*, sive *Æolides* insulæ inter Italiam, & Siciliam, à Græcis *Hephestiades*, à Latinis *Vulcaniæ* appellatæ, quoniam olim omnes ignem evomuerunt. Ex his præcipua *Lipara*, à quâ *Liparæi* dicti sunt populi has insulas inhabitantes, à *Liparo* Aufonis filio.

Hic

Hic ferrum mollire , & Jovi fulmina parare fe-
runtur Brontes , Steropes , ac Pyragmon , in ar-
te fabraria Vulcano ministri. Virg. de Lipare 8.
Æn. v. 422.

*Quam subter , specus , & Cyclopum exesa caminis
Antra Aetnae tonant , & c.*

65 NON ORIENTIS OPES , & c. Erat Ægyp-
tus emporium cunctarum opum , & mercium Ori-
entalium , antequam Lusitani Orientalem Indiam
lustrassent , superato terribili promontorio , quæ
in Austrum Africa extenditur , vulgo *Cabo de buena
Esperanza.*

99 HESPERIDUMQUE NEMUS , & c. Quæ-
rens majores divitias redit mercator avarus in
Oceanum , capturus aurea poma hortorum Hef-
peridum prope Atlantem montem . Fuerunt *Hespe-
rides* Hesperii filia , fratris Atlantis : nomina *Agle* ,
Aretbusa , *Hesperethusa* . Habuerunt hortos ad Li-
xum oppidum Mauritanæ (ut ait *Plinius lib. 19.
cap. 4.*) aurea ferentes mala , à dracone pervigi-
li summa cura asservata .

70 GORGON. Medusa una ex Gorgonibus ;
quæ tres fuisse feruntur , *Euriale* , *Sthenone* , *Me-
dusa* , Phorci ex Ceto uxore filia .

73 SAXEUS EXTAT ATLAS , & c. Atlas rex
fuit Mauritanæ , quem Perseus Jovis , & Danaes
filius , in montem sui nominis mutavit , ostentò
Medusæ Gorgonis capite , quòd eum hospitio
recipere noluisset . Ovidius omnia latè 4. *Metam.
fab. 17.*

74 ALTER ORESTES. Agamemnonis , & Cly-
temnestra filius . Aptè comparat Orestis mercato-
rem ;

rem ; quod ille Furiis percitus nullibi requiem haberet ; hic parandarum opum sollicitudine maria pervagetur omnia.

78 SED QUID, & c. Demiratur Poëta, ut quiddam insolitum, alati hominis adventum : quem propius accedentem, ab insignibus Mercurium esse sibi persuadet.

68 REFUGI GANYMEDIS, Trois Dardanorum regis filii ; quem iussu Jovis, per aquilæ ministerium, aut à Jove ipso in aquilam converso, in calum translatum, & ipsius Jovis pincer-nam factum fabulantur Poëta. Astronomis est *Aquarius*, undecimum Zodiaci signum.

81 AN REVOLAT, & c. Dædalum cum Icaro filio (qui mari Icario morte nomen fecit) fabricatis alis, & cera junctis, ab arce Minois regis aufugisse, nota est fabula.

82 INSIGNI, & c. Mercurium, qualis à Jove nuntius mitti perhibetur, depingit.

84 VIRGAM CINCXERE, & c. Illam, quam ab Apolline pro testudine ab ipso Apollini donata, vicissim accepit : qua virga Apollo in Arcadiam aliquando proficiscens, duorum draconum inter se rixantium interposita, pugnam diremit. Unde hæc virga pacem significare dicitur, & *Caduceus* appellatus est, quod rixas, & prælia cadere faciat. Hinc legati pro pace *Caduceatores* dicuntur. *Cerastas* dixit dracones, vel angues illos, virgam cingentes ex occasione prædicta.

85 MERCURIUSNE ? Dicitur Mercurius, quasi mercium cura. Div. Isidor. lib. 8. orig. cap. II. *Mercurium* sermonem interpretatur, qui ait : *Nam*

ideo

ideo *Mercurius*, quasi *medius currens* dicitur appellatus, quod sermo currat inter homines *medius*. Idem dicitur est *Hermes*, quod est *Interpres*, ab HERMENEUO, *interpretor*; unde HERMENEIA, *interpretatio*. Vide plura apud eundem de Mercurio.

86 SCURRA Deum, &c. Jocatur in Mercurium, Poëta. Sed sub hujus nomine pungit Aulicos adulatorès, quibus (absit) aptari queant epitheta quæ subjicit.

89 ARGUS. Aristoris filius: PANOPTOS à Græcis nominatus, quod totus oculis scateret à PANTOTUM, & OPTOS *visibilis*. Huic tradita est Io Inachi regis filia, à Jove in vaccam mutata, justitiam Junonis custodienda. Verum is à Mercurio sono testudinis delinitus, & obdormiscens capite truncatus est. *Ovid. I. Metam. fab. 10.*

91 SIC PESSIME VATUM, &c. Verba Mercurii ad Poëtam.

105 PERDIDIT HIC LUCEM, &c. Polyphemus luce oculi orbatus est, Lilybeum promontorium umbra, propter avulsas à Cyclope sylvas, quas in Ulysses, & socios jaceret. Est *Lilybeum* unum è tribus Sicilia promontoriis, à quibus *Trinacria* dicta: ACRON Græcis *promontorium*.

106 CYCLOPIS FORSAN, &c. Forsitan hæc ridebis, quia commentitia, & fabulosa.

107 SED TU FURIOSUS ES ILLE. Ostendit Mercurius, hæc dicta esse per allegoriam contra infantes; è quorum numero Poëtam esse confirmat (sub cujus persona quoslibet alios à ratione abalienatos intelligas) cum ait, rogatum (quemadmodum Polyphemus) *quis læserit?* respondere:

Ne-

Nemo læst. Adludit ad Ulyſis, & Polyphemi fabulam, quæ ſic habetur. Ulyſſes cum in antro Cyclopiſ teneretur, ab ipſo, qui vocaretur interrogatus: *Utis* mihi nomen eſt, ait. (*UTIS* Græca vox, latinè *Nullus*, vel *Nemo*.) Mox Cyclops excæcatus ab Ulyſſe, præ dolore vociferans, multos Cyclopas excitavit: qui ad oſtium foris adſtantes rogabant Polyphemum, quis eum læſiſſet? Cùmque ille ſubinde repeteret *UTIS*, *UTIS*; illi, deluſo Cyclope relicto, receſſerunt.

117 *QUIDQUID ſcire velis, & c.* Mercurius (conceſſa tandem verborum audacium & ſultorum indulgentia, quam deorum lenitati acceptam referat Poëta) morigerum ſe præbet ſciſcitanti Vati, ſi modò brevitati conſalat.

119 *POSTQUAM, & c.* Aggredirur Poëta ſuam narrationem.

123 *PARNASSUM ASCENDI, & c.* Operam Poëticæ ſe navallè refert.

127 *OPOBALSAMA.* Eſt opobalfamus arbuſcula quædam, viti ſimilior, è cuius plaga ſuccus emanat eximiæ ſuavitatis *opobalfamum* dictus.

128 *SIRIUS.* Stella eſt in lingua canis, dicta à *SIREEN*, id eſt, *arefacere*, eo quod omnia exurat ſuo calore. Ad quam ſtellam cum Sol acceſſerit, duplicatur ipſius calor, & languore afficiuntur humana corpora. Latini *Caniculam* vocant, à qua & dies *Caniculares*, qui quadraginta communiter recenſentur poſt ſolſtitium æſtivum, Sole ingreſſo leonem.

133 *PEGASUS.* Equus alatus, quem de ſanguine capitiſ Meduſæ à Perſeo recili, ſtatim ac in

terram fluxit, exsiliisse fabulantur Poëta: Qui vectus alis in Heliconem perveniens, calce fontem elicit, qui inde Hippocrene dictus est; ut notavimus ad v. 241. Sat. I.

137 *PIERIDES* dictant, & c. Musas dictas vocant *Pierides*, à Pieri filiabus, quæ à Musis victæ, in picas mutatæ sunt. (Vide Ovid. in sine 5. *Metam.*) *APOLLO*. Musarum præles: sub cujus tutela Vates fuerunt, eo quod hic habeatur carminis auctor. Dictus *Apollo* ab *A*, privativa particula, & *POLLOI*, *multi*: quasi dicas, non *multi*.

138 *ATHENÆ*. Urbs Græciæ, quam Diodorus Siculus *communem scholam generis humani* dixit. Cicero *nobilissimum Orbis terrarum Gymnasium* cognominavit. Unde Poëta plurimi, Philosophi panè innumeri, sanctissimi demum Præfules, virique omni doctrina præditi extitere.

141 *PROGENIES* *Nomadum*, & c. Nomades, vel Numidæ sunt populi Africæ, dicti à *NOMEVO*, *pasco*, *pabulo*; *more pastorum vitam dego*, quod nullum certum locum haberent, sed errarent post greges. His domicilia erant currus, & papilionæ, ubi illos nox oppressisset. *VAGAT*. Activè protulit, Plantum sequutus in Milite glorioso *Sce-na*, *INDE IGNEM*, & c. versu 14.

Quæ circum vicinos vagas.

142 *QUALITER*, & c. Simile quiddam, quod de Nomadibus dictum; de Arabiae desertæ Rege proditur, quod jam admonuit noster in *Historia sua*. In hac regione rara sunt ædificia; unde tentoriis frequenter utuntur: quibus, subinde mutatis, gens habitat aspera.

146 MIDAS. Rex Phrygiæ. Cùm aliquando Pana, agreste numen, Apollini in certamine canendi prætulisset: indignatus Apollo illius aures in asininas convertit. Vide Ovid. II. Metam. fab. 3. & 4. ubi plura de Mida.

154 COMMUNE malum, & c. Gnome. Circumfertur vulgo versiculus: *Solamen miseris socios habuisse Penates.*

155 IMBRE UNO id est, eodem: & lepidum tangit apologum. Philosophus quidam pluviam, prævisam, qua qui homines madefierent, infani redderentur, cavit. Cùm verò sanus reliquos homines adisset insanos, insanire sibi expedire putavit, adhibita eadem aqua.

156 DELIRAMENTUM reddatur Pythagoreum. Pythagoras Samius philosophus fuit, qui sensit, animas hominum post mortem in brutorum corpora migrare, & è contra. Hoc ille METEMPSYCHOSIN appellavit.

162 QUIS ferat immundum, & c. Sutorem quendam fortuna, jocare volens, extulit ad summas opes. Cultum habebat Magnatis. Vehebatur curru. Et superbè rudis de re quacunque censebat. Dixit, non opus esse Musis, aut Carminibus Reipublicæ. Illum ob hoc pungit Vates. FORS, & c. id est, *Fortuna*: sed hanc differentiam observare par est ex auctorum usu, ut refert Donatus Grammaticus. *Fortuna* in incerto est. *Fors*, fortuna bona est.

166 SEXTUS nixus, & c. Imperus sex equorum, aut mularum à quibus currus trahitur.

168 ESSE LYCURGUS, & c. Legislator (qualis fuit Lycurgus) & idoneus rem Civitatum,

H

&

& Regnorum tractare.

171 *ESSET responsum*, &c. Possem respondere hæc tua dicta esse omninò barbara, & barbarissimas gentes quæ talia probent.

173 *AURES DEMITTO*, &c. Sed tuam sententiam non oppugno: Ironicè; nam usque ad verbum *hos ut versus scribere possem*, sutor asperitima, & arguta subfannatione vapulat.

194 *RECTIUS*, &c. Hercules aenei crepitaculi sonitu Stymphalides aves (à lacu Stymphalo sic dictas) pepulit: quæ tantæ magnitudinis, & ita numerosæ fuisse dicuntur, ut solis radios impedirent, omnemque Arcadiam devastarent. Dictus Hercules *Amphitryoniades* ab *Amphitryone* putativo patre, Alcmenæ conjuge, cujus Hercules filius.

196 *ABSTULIT HARPYIAS*, &c. Harpyias ajunt fuisse Neptuni, & Terræ filias, volatiles, vultu Virgines, dictas à Græco verbo *HARPAZO*, *rapio*. Harum descriptionem vide apud Virgilium 3. *Æn.* à Versu 226.

Virginæi volucrum vultus, &c.

Nomina, *Aello*, *Ocypite*, *Celeno*. Has fugarunt à Phineï mensa *Zetus*, & *Calais* Boreæ filii, atque ad *Plotas* usque insulas persequuti sunt. Inde à *Joye* moniti cessarunt. Quia tamen inde redierunt, *Plotæ* illæ insulæ deinceps *Strophades* ab illorum reditu dictæ sunt; nam *STROPHE* Græcè, *versio*, vel *flexus* est Latinè.

197 *MISENUS TERRUIT*. *Æneam* post *Trojanum* excidium sequutus *Misenus*, tibicinis ministerio illi intervivit. *Æoli* filius. De quo Virgil.

Misenum Æolidem, quo non præstantior alter

Ære

Aere cedere viros, Martemque accendere cantu.
De hoc Trojanorum cum Harpyis pralio vide
cund. 3. Æn. à v. 232.

201 CÆLESTIA QUALES NUMINA. Hora-
tius Epod. od. 8.

..... & *mamma putres,*
Equina quales ubera.

Et est Alleotheta figura, sive Enallage.

203 NIL NON RIDICULUM, &c. Epiphonema-
te absolvit hanc orationis seriem, ut alio divertat.

205 AD VOS, &c. Ordo est. *Astrea lacrymans, si-
mulque Pudicitia mœsta, & sorores,* id est, *Virtutes
reliquæ, celeres abierunt ad vos,* hoc est, *ad superos.*

208 EXTANT A MULTIS, &c. Hæc, quæ
diximus, alii probant, alii negant.

209 DE JOVE, &c. Poëta, velut qui vera de
Jovis gestis à Mercurio discere cupiat, recenset
nonnulla Jovis probrosa facinora: videlicet, pa-
rum abfuisse, quin à Gigantibus de cælo pellere-
tur: imparem existimatum tanto moderamini; quod
forsitan Gigantibus utiliùs fuisset creditum.

242 MAMMOSAM, &c. Etiam Jovem carpit,
quod Junonem ob mammarum pinguedinem fas-
tidiat. SED VIA LACTEA. Viam Lacteam descri-
bit Ovidius I. Metam. fab. 6. Fabulantur Poëtæ,
factam ex lacte è Junonis mamma effluente, dum
ad illam dormientem Jupiter Herculem puerum
admovisset.

216 PARRHASIS. Calisto Lycaonis Arcadia re-
gis filia. Dicta est PARRHASIS à Parrhasia urbe, de
nomine Parrhasi, Lycaonis patris, vel avi denomi-
nata. Hæc à Jove vim passa, è Dianæ consortio re-
pul-

pulsa, à Junone in ursam conversa, in cælum tandem cum Arcade filio ablata est: ubi stellæ micant in Septemtrionali plaga. De his Ovidius 2. Fastor.

Signa propinqua micant: prior est, quam dicimus Arcton.

Arctophylax formam terga sequentis habet.

Vocantur etiam, HELICE Calisto, Arcas CYNOSURA, ex eodem Ovidio 3. Fast.

Esse duas Arctos, quarum Cynosura petatur

Sidonii: Helicen Graja carina notet.

Arctophylax dicitur etiam BOOTES, de quo jam in Satyra I. ad v. 38. ARCTOPHYLAX, ursæ custos.

225 FERRATIS DANAEN, &c. Danaes, Ledæ; Alcmenæ, Europæ, & Semeles, commenta notissima.

253 UT DELICTA, &c. Apparet Aulicorum adulandi mos execrandus: qui dominorum vitia cum uulla ratione valeant occultare, sanctissima vocant. FELIX, &c. Tunc se felicissimos reputant hi teterrimi assentatores, cum in libidinibus Principi seruiunt. Unde sibi Regiam gratiam aucupantes, ad spem summaram utilitatum penetrant.

254 IN PRAVIS, &c. Non solum inter prava numerantur inhonesta, sed etiam illa, quæ quamvis aliàs non illaudata forent, redduntur abominabilia, quando sanguine populorum, & regni oppressione patrantur. Et quando Principem eorum, quæ sibi præcipuè incumbunt, negligentem, & incurium efficiunt. STULTE VALETO. Stultitiæ insinulat Poëtam, quod pessimos assentatorum mores reprehendat. Et simul avolat.

TER-

TERTIÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

PERERRATIS DIVERSIS EUROPAE
 regionibus, invehitur Botellus in aliquarum cor-
 ruptam Nobilitatem. Famam multi facit; qua
 decorasse ait duos Herôas, ALPHONSUM
 fundatorem regni Lusitani, & HESPERUM
 Novi Orbis seu Atlantidis Insulae domatorem.
 Lauro & baccare se munit. Abominatur Psap-
 phonis sacrilegam ambitionem, & cruentam
 Neronis tyrannidem. Illis, & reliquis
 pravis homunculis, infamiam &
 subsannationes preparat.

SATYRA TERTIA.

DEDECUS haud rarum est gemino frons offea
 cornu.

Mista maritali glutis absinthia mellis,
 Nec sapis: ô meritis cui præbes ora capistrum
 Sum Procer: Hæc mihi, tota desperande Poëta

- 5 Anticyra? Hæc tibi; nam quis risus aptior
unquam
Elicere, adveniat quamquam Sarmentus, & ille
Gratus Galba Seni Caprearum, aut scurra
Caballus,
Panniculûsve, fuit vel quisquis ridiculus vir?
Tolle tuos luxus, Proavos quoque. Non mi-
hi mos est
- 10 Quærere qui genus? An dites? Sed quales eslis?
Intolerabilius fuerit si diceris Heros,
Quam si Tiresias dicatur cernere acutum,
Bellator Drances, Patriæ Catilina fidelis,
Siccus Silenus, Cræso locupletior Irus.
- 15 IN MAGNIS domibus præstans atque op-
timum & aptum est
Omne quod haud loquitur: loqueris quicun-
que, recede.
Villarum nemora ampla colis; vel prodiga
fructus,
In non frugiferos aut luxuriantia ramos.
Neglecto interea serpunt animo tribulique;
20 Vulnificus rubus, atque filix, lappæque te-
naees.
Ac (veluti lupus, aut apri) se erumpit in extis
Invidia, Ingluvies, Iræ, Lascivia, Luxus,
Impietas, Fraudeſque, Superbia, & horrida
monſtra
Viperea. Ut pestis vario te dente momordit,
25 Impar sæpe tibi, stimulis agitatus acerbis
Erras multiplici Lernæ truculentior Hydra.
Hunc vultu implacido, gemmata veste su-
perbim,

- Ritè Jovem dicam. Stellantis fulgure rheda
 Et Venetis pulcræ speculis, auroque micantis
 30 Turgidus infedit, totamque exterruit Urbem.
 Attonitæ gentes sacros fortasse tumultus
 Curribus, & tonitrum credunt cessisse To-
 nantis.
- Ne desint flammæ, scintillam fervida saxis
 Ungula ferratorum accendit quadrupedantum.
 35 Nobilis est, ingens pretio Virtutis avorum.
 Ergo erit & columen regnis, columenque
 Regenti,
 Digna quidem ut capiat summas Respublica
 grates,
 Quod titulis opibûsque simul cumulaverit,
 & quod
 Quanta alere innumeros possent, impenderit
 uni.
- 40 Decoquit antiquos census, alienaque latro
 Non reddenda petit, cunctorumque immi-
 nuit rem.
 Assiduè positos populabitur alea nummos;
 Corporis & pariter pars pessima. Munera felix
 Lena habeat, nec scurra mintis; quæsum-
 que placendi
- 45 Ambubajarum capiat manus, & balatronum:
 Latro ergo Imperium, latro lex, latroque
 Regnans,
 Debita Virtuti rapiunt, ditantque latronem.
 Est procer (ut passim) qui non industrius,
 & qui
 Maxima jactabit lautos proferre tumultus
- 50 Venator, plausuque tumet strepituque Clie-
 tum Splen-

Splendida cùm stratae maculant venabula praeda.
 At facinus summum vobis, si vulnere vestro
 Occubuit taurus, populi plaudente corona.
 Totum hac stultitia culpatur vulgus iniquum.
 55 Optarem pecudes, animae quoque candi-
 diores,

Verba usurparent. Sed habent pecudes quo-
 que verba.

Ausculto ad vestros taurum sic ritè loquentem:
 O genus infandum, perstans anteire furores
 Quadrupedum, mentis nunquamque capacius
 illis!

60 Quid malè de vobis merui? Quid fortè pa-
 rentes?

Nam Cerere instruimus latè granaria vobis.
 Nunc vestri miseret. Cupidos mala nostra vi-
 dere,

70 Quor mala vos cruciant! Teneas spectator
 oportet.

Nobile seu podium, tabulatave, sive fenef-
 tram.

85 Quantum das? Quanti carchesia dulcia potas
 Intitor hybernat nivibus quæ sedulus Astur?
 Nil est in oculis. Ibo tamen. Auctio fiat.

90 Virginitas pretio cedit. Nuptæque maritos
 Quod sumus id faciunt. Ludus praefertur
 honori.

95 Quid si dinumerem turbæ commissa stolatæ?
 Et quod pro rebus conductis debeat ille?

Sanguine taurorum colitis, gens improba,
 Divos;

Et vestro, multos nam cornu perdit acutum:

- Ara vetus, nunquam gavisa est sanguine tauri
 75 Quem mactabat Homo. Superis tribuuntur
 honores
 Nunc homine à tauris mactato. Strage fruuntur
 Si Superi vestra, veniat Gladiator & urfi
 Amphitheatrales humana in membra ruentes.
 Sed major vindicta placet. Vos fœmina
 taurus,
 80 Eunuchique boves, merisque revisere sylvas;
 Ite, agite, & mœsti gregibus sic dicite nostris:
 Detrectate jugum, terrasque relinquitte saxas:
 Herculeum transite fretum, Libyæque benigna
 Pabula quarantur. Forsan vel frater Osyris
 85 Bos Deus, aut Apis, Divos volet. Impia tellus
 Qua pereo, dumis horrêscat. Gensque rebellis
 Mœsibus orbata, aut merdas edat, aut edat
 ultro
 Cornua, quæ cruciatque suos laniatque co-
 lonos.
 Dixit. Et occubuit poterat qui vivere Rhetor.
 90 VIRTUTEM si demis, erit deforme cadaver
 Nobilitas. Sed cordis inops, & sorte superbus,
 Apta tuis reputas natalibus, an tegat arca
 Orbiculis cufis Regum simulacra minuta?
 An sint Attalicæ vestes? An pulcra supellex?
 95 An rota? Cum possis fraterculus esse qua-
 drigæ.
 Non populus sic ille fuit sectator Honesti,
 Exceptus clypeo, & facta ad sublimia natus;
 Nec puer in cunis. Majorum more, sui que
 Herculis exemplo, teneris valuisset alumnus
 100 Squamiferos illic manibus lacerare dracones;

- Admissus vestras tractat Citharædus adulter
 Haud fecas ac Citharam. Nullûsque hirsu-
 tior obstas
 De grege Cecropidum. Nec ineptè de grege
 dictus;
 Namque hebes, & durus Virtuti. Vivida
 fecit
 105 Saxaque Deucalion, figmentaue prima Pro-
 metheus;
 Inde lutum proavum, vel Avos imitabere
 faxa.
 Ipse lacertosus torvam generaverat Hypnus
 Stirpem. Sed postquam madidos capit Appula
 mores
 Pfalltria, distentis infans è pellibus exit
 110 Flava comas, patrem proles imitata Sicam-
 brum.
 Non aliter Gallus, blæsis ubi verba labellis
 Eliquat, accitus thalamo resupinat hiantes.
 Rima Cupidinea nulla est non pervia telo.
 Hi studii fructus. Coitum lasciva choreis
 115 Exprimit. Incaluit. Latebrisque ad furta
 paratis
 Concubuit verè. Trabeato nupta Sabino,
 Ipsa palam medioque foro tenet Ælia Mœ-
 chos.
 Fastidita rogat, numerat, faciemque negantis
 Oscula dum posuit, pluviis madefecit ocellis.
 120 Cecropidum mores miramur, stultaque verba,
 Qualia Sauromates pellitus, gensve Getarum
 Effari nollent. Audi sententia multis
 Doctorum quæ firma fedet. Si litera non dat
 Num-

- Nummum , nunc libros epulandos trado voraci
 125 Vulcano ; rabie qua tostis fervet arenis
 Africa , serpentum nutricula . Nomen inane est
 Et Fama , & Virtus , dùm desunt horrea
 Docto.
 Quisquis Aristoteles , quisquis vult esse Cle-
 anthes ,
 Pallefcit macra effigies , tenuisque vagatur
 130 Trama Hominis , pulpæ umbra , & viva
 pelle cadaver .
 Cur ego desperem pinguescere ? Vana supellex
 Cur mihi quæratnr qua mœsti vivimus ? &
 quam
 Vendere non est , ut censum duplicare que-
 amus ?
 Proh viles animæ ! Facitis Cælestia mercem .
 135 LUMINIBUS contenta suis , & sidere Virtus ,
 Despicit exiguos alienæ frugis honores .
 Arctoo quid enim confert , aut addidit astro
 Obsequium magnetis ? Si datur extera merces ,
 PRÆMIA Virtuti Fama est . Hoc Numine
 rapti
 140 Semidei caluere . Hoc præcipitante cucurrit
 Hannibal . Hinc Alpes quassata , fractaque ru-
 pes :
 Hinc Trebia , & laceros volvis , Trasimene ,
 Quirites .
 Mars hinc immensus Cannarum , & territus
 armis
 Ausidus : antra fugax optabat Naïs in Orco .
 145 Fama etiam gaudent Superi , Rectorque
 Deorum .

Quan-

- Quantula vox , minimusque canor , vel mur-
mura nostra !
Hæc tamen ILLE INGENS qui Cælum &
sidera torquet
Experit à nobis . Fama quoque versibus apta
Hercas colui , geminoque poemate Reges .
150 Armatam cecini Virtutem . Bella supersunt
Indicenda palàm vitiis . Nova classica Mavors
Imperat inflari reboans ; hostique minatur
Dedecoris flagrum , & fama caruisse decora .
Qui fera belligero meditantur pralia corde ,
155 Pila movent , clypeumque tegunt septempli-
ce tauro ;
Loricamque trilicem are , & cristata capeffunt
Tegmina . Si gazæ non emtæ fortè datores
Affuerint Vates , flammatus iaspidis igne ,
Qualiter Æneæ , radiat pretiosior ensis .
160 At mihi pugnanti Laurus parat alma trium-
phos ,
Toxica morbifugum removet furialia baccar .
Luscorum est aliquis nostros qui lumine versus
Turbidiore legit . Satyrarum fascinat ausus
Optandos , rabidusque tuens exurere tentat .
165 Sic Stygis in ripa , nigrior caligine bufo
Stat tumidis oculis , acieque scatente venenis
Terrere aspiciens animas , quæcumque Cha-
rontis
Navigio nondum Fatorum lege vehendæ .
Effugiunt miseræ monstrum ; gracilique susfurro
170 Tabificam scatebris iram execrantur avernis .
Detegit & punit maculas Rhadamanthus aper-
tas .

- Si tibi facta licent , & nobis dicta licebunt .
 AUT FAC quod vis audire , aut quod feceris audi .
- Garriat an felix Aretalogus , omnia doctus
 175 Permutare apinis longum vulgata per avum ?
 Si Chione tussit , Lalage si pulcra pepedit ,
 Conventus dicat caelestes (absque flagello)
 Mavins , & Codrus , Bavii tot , tot Cluviens ?
 Agglomera parilem , Senior quoque Cercopithece ,
- 180 Ut risu quatiar ; nec Gorgona pone , vel harpen ;
 Vel quæcumque procax ope cornicaris amici .
 Putidus hic surdum Dominum modulamine
 ravico ?
- Præfert Numinibus . Pol ! Qua mercede missellus ?
 Ne sitias fontes Permessidos . Arce dolosa
 185 Fert sitis ista famem . DA CARMEN carmine dignis .
 Pessima num bipedum farrago , fortè placebunt
 Assentatores ? Hi Regem , Semideumve ,
 Semiferum faciunt . Foedat gens perfida factis
 Citra homines , quem voce Deos evexerat
 ultra .
- 190 Sumite vos Rutuli , Thracæque , & Sarmata ,
 vosque
 Odrysi , Cilices , Numidæ , Græci , atque
 Britanni ,
 Sumite divitias quantum sitis optet avara :
 Dummodo Psaphphonem vestro cantetis in
 axe .

- EST PSAPPHON DEUS INGENS. Hæc resolare jubemus
- 195 Cùm Psapphonis aves sylvas repetatis opimæ .
Nostrorum Dux quisque fame pereatque ,
fitique ;
Æolus hunc premat , & premat undis Enno-
figæus .
- Enatat Arctoas foedare cadavere nudo
Eoasve plagas : Noster fuit : hoc luat esse .
- 200 Esuriant omnes . Tristis contingat egestas
Augusti famulis . Hoc nautis , atque colono .
Pinguescant Psapphonis aves . **IGNOBILIS**
illa est
Gloria quæ nummis emitur . Sordescit & ipsi
Vendere qui callet . Quid gaudes ? Intima
novit .
- 205 Concessura solum , quod magna Palatia pres-
sent ,
Pars cecidit Romæ . Nero jusserat ædificator .
Plaudebant Proceres . At vox erat Urbis
amara .
Illacrymat mutila , & servit ; dum saxa ,
Tribusque ,
Dilaniat flagrans non exarmata potestas .
- 210 Decrescente Urbe , immensum tecta aurea
crescunt .
Marmoreis pulcher Vertumnus forsitam hortis
Invidet . Æquoreus spumantia cerula Rector
Mutare exoptat stagnis . Hoc Tethyos almæ ,
Nereidumque chorus . Nova velles aquora ,
Triton ,
- 215 Squamosique greges cauda secuisse bifurca .
Nam-

- Namque mare undosum stagna expatiata Ne-
 ronis :
 Satque Tridentiferi turbam explicitura natantem .
 Tot stagnis , totidem faciendis undique rivis
 Fluxit aquæ multum ; plus sanguinis . Obruít
 adstant
 220 Et pecus , & gentes . VARIE nimiaque
 phrenesi
 Cæsaris , Imperium & Romanos immolat ipse .
 Venalis Prætor venalia jura Senatus ;
 Namque (nefas !) AVIDI jam munus Judi-
 cis , atque
 Mercatoris , idem est . De theca Cæsaris
 emtam
 225 Justitiam populis vendit cum fœnore Judex ,
 Inde prius numerata pecunia conduplicatur .
 IN QUIBUS es terris , justis conatibus unus
 Qui metui metuas , & ames (Regnator) ,
 amari ?
 Oderit , & trepidet populus ; repleatque Re-
 gentum
 230 Thesauros gazis . Spolietur rure , domoque ,
 Et victu , & patria , natisque , & conjuge ,
 & ipso .
 Imperium vasti sceptrâ & sublimia Mundi
 Saturno erepta , impatiens ut Juppiter illi ;
 Eripuit fortuna Jovi . Rapto imperat Orbe ,
 235 Fungitur & Casus legis vice . Talia Romæ
 Clamabat dolor , & furiata licentia fandi .
 Illud non patimur . Fateor ; linguasque to-
 gatas

Trans-

Transvolo . Sed sunt ignaro principe multa
 Displicitura quidem , si nosset . Barbara certè ,
 240 Dignaque iustifico planctu , scenâque cruenti
 Sirmatis , infausta & moesti feritate cothurni .
 Sponte sua faciles olim coluisse feruntur
 Orphea saxorum nimbi , retinente canore
 Threicio . Moros stupuit Rhodopeia tellus
 245 Et peregrinantes lapides in nubibus . Est nunc
 Segnities illis , & pigra libido jacendi .
 Ah ! revolent , jugulare istos , istisquefa-
 ventes .

Ecce libidinibus laudum tibi verminat
 auris .

Assentatores accurrunt scalpere . Frustra .
 250 Nil horum . Venit derisor , venit Anubis
 Latrator , pacemque negat , mordetque te-
 netque .

Quisquis ades bonus , adsis ; quisquis es in-
 vidus , atque

Ignarus , procul hinc ; & te malè Numina
 perdant .

NOTÆ

Ad Satyram Tertiam.

Vers. 2. **M**ISTA MARITALI, & c. Forſitan loquitur de illa Metropoli unde originem habuit inhoneſta licentia quæ vulgo dicitur *Cbichisbèo*.

4 **SUM PROCER**, & c. Inducit illorum Magnatem quemvis ſtomacholum, qui Poëtam, ut delirum, & amentem abercendum exiſtimet. Cujus occasione in Procereſ invehitur, quorum mores, & præcipua exercitia commemorat.

5 **ANTICYRA**. Inſula ad ſinum Maleacum, & Oetam montem adjacens, ubi plurimum, & optimum Helleborum creſcit; ad infaniam purgandam herba præſtantiffima. Hinc quoties infanum hominem ſignificare volebant Veteres, Anticyram mittebant. Sic Hor. lib. 2. Serm. Sat. 3. *Naviget Anticyram*. vide Eraſm. *Chiliad.* 1. Cent. 8. Adag. 52.

6 **SARMENTUS**. Nobilis ſcurra tempore Cæſaris Auguſti. Hujus ſcurræ cum Meſſio quodam contentionem perſucundam deſcribit Horatius lib. 1. Serm. Sat. 1.

K

7 GAL-

7 GALBA. Apicius Galba scurra etiam nobilis sub Tiberio, quem Imperatorem vocat *senem Caprearum* propterea quod in ea insula frequentius habitaret. De hoc Caballo meminit Martial. lib. 1. epig. 42.

*Qui Galbam salibus tuis, & ipsum
Posses vincere Sextium Caballum.*

8 PANNICULUSVE. Fuit hic Latino minister ad risum excitandum. Latinus verò mimus fuit, cujus jocus, & uxoris Thymeles plurimum delectatus est Domitianus.

9 TOLLE TUOS LUXUS, Poëta nihil morans Procerum sumtus sepervacuos, & fumosas veterum imagines, quarit in eis virtutem, qua præcipuè decet, non sanguine niti.

10 QUI GENUS? Synecdoche Grammatica: ubi desideratur *juxta*, vel *circa*; ut sit sensus: *qui sitis, circa genus*. Sic Vig. 8. Æneid. v. 114. *Qui genus? Unde domo?* QUÆRERE, &c. versus est spondaicus.

12 TIRESIAS. Vates Thebanus, qui cùm aliquando vidisset dracones duos coeuntes, observata ex iis foemina, illam occidit: quo facto in foeminam ipse mutatus est. Deinde cùm post septem annos alios duos identidem observasset, marem interfecit, & in pristinam viri formam rediit. In contentione quadam inter Jovem, & Junonem assumtus iudex, pro Jove sententiam ferens, à Junone excoecatus dicitur. Jupiter in solatium amissi visus divinationis peritiam illi dedit.

13 DRANCES. Unus ex Latini Regis proceribus, facundus quidem, sed imbellis, Turno Rotu-

lorum regi infensissimus. Virg. II Æn. CATILINA.
Civis Romanus, conjuratione contra patriam inita,
notissimus. Vide Ciceronis Orationes in Catilinam
19. 20. 21. 22.

14 SILENUS. Bacchi nutritius & pædagogus:
Satyrus quidem sed senex Satyrus: quos ideo Si-
lenos vocabant, cum reliquos pueros dicat Vir-
gilius Egl. 6. *Silenum pueri somno videre jacentem,*
& Ovid. I. Fastor, qui asino infidentem inducit.

Venerat & senior pando Silenus assello.

. . . . In venerem Satyrorum prona juvenus.

Sileni dicti sunt à SILLAINÉIN, quod est *convitiato-
ria scommata jacere cum molesto quodam lusu.* IRUS.
Mendicus apud Ithacenses, corpore & specie præ-
grandi ut est Odysseæ 18. Astecla procorum Pe-
nelopes. Hunc Ulysses domum reversus, pugno
interfecit. Vero nomine Arnæus dicebatur; sed
Irus cognominatus est, eò quod, quemadmo-
dum Iris deorum, & præcipuè Junonis nuntia,
ita hic procorum nuntius esset.

21 SE ERUMPIT IN EXTIS. Ita Lucretius lib. 4.

. . . . Se erumpit venis collecta cupido.

Lucretium Virgilius quoque sequutus est lib. 4.
Georg.

Et caput unde altus primum se erumpit Enipeus.

45 AMBUBAJARUM, & c. Quidam putant,
mulieres vagas, & infames sic fuisse nominatas,
genus hominum vile, ac famosum, alienæ libidi-
nis administrum. Turnebus Adversariorum lib. II.
cap. 23. Ambubajas dictas has mulieres credit,
quod circum Bajas (quorum lavacra calida deli-
catis hominibus studio, & voluptati erant) ver-
sa-

farentur : ab *ambu* pro *an* , quod est *circum* , & *bajas* : quemadmodum *ambarvalis* , *ambedo*. Addit. Videtur etiam , ut ab *ampho* , *ambo* , sic ab *AMPHIambu* deduci posse. ET BALATRONUM. Scurrarum , & parasitorum : à *baratrho* dicti creduntur , una literula immutata , quod sint gurgites , & helluones bonorum , suo tantum abdomini , non gloriæ nati : vel à Servilio Balathrone , uno ex illis in primis famoso , de quo saepe Horatius , qui Ambubajarum meminit 1. *Serm. Sat. 2.*

52 AT FACINUS SUMMUM , & c. Inter pauca , quæ apud Hispanos invenit Auctor noster reprehensione digna , damnat taurorum ludum , quem *Argensola* vocat *Speſtaculum inhumanum*.

54 TOTUM HAC STULTITIA , & c. Totum vulgus , turba popularis ſcilicet , laborat hoc morbo , hac in re non æquum.

55 ANIMÆ QUOQUE CANDIDIORES. Subſannatio hyperbolica.

57 AUSCULTO , & c. Per Proſopopœiam inducit taurum , in arena occiſores , & ſpectatores alloquentem.

58 O GENUS INFANDUM , & c. Verba ſunt tauri uſque ad verſum 89.

60 QUID male de vobis merui ? & c. Cauſam ſuam agit taurus : quam à communi utilitate gemino commendat argumento. Plurimos habet patronos , & *Ovidium* ſæpiſſimè.

62 NUNC veſtri miſeret , & c. Secundum argumentum , quo propter præcipuam uniufcuſque utilitatem conatur abſtèrrere homines ab huiusmodi *Speſtaculis*. Urget , cum præter propoſitam
uti-

utilitatem, objicit nominis, & pudoris, ubi est domestica rei angustia, jacturam.

70 TURBÆ STOLATÆ. Matronas intelligas. Stola enim matronale operimentum erat, quod, cooperto capite, & scapula, à dextro latere in laevum humerum mittebatur. *Isidor.* Nostrates vocant *Rebocino*. Ex Tibullo tamen, & Ovidio apparet *stolam*, & *institam* pro eodem sumi, esseque vestem ad imos usque talos demissam. Sic Tibullus, lib. 1. Eleg. 6.

Sit modo casta doce, quamvis non vitta ligatos

Impediat crines, nec stola longa pedes.

Ovid. 1. Artis Amatoria.

Este procul vitta tenues insigne pudoris;

Quaque tegis medios instita longa pedes.

74 ARA VETUS, & c. Ovidius, Heroidum Epistola 20. vers. 181.

Non bove mactato Cælestia Numina gaudent.

78 URSI AMPHITHEATRALES. Ursos dixit pro quacumque ferarum, quæ in Romano Amphitheatro homines lacerabant. De Taurorum vero Spectaculis edendis, sic ex Festo Pompejo Paulus Diaconus: *Taurii appellabantur ludi in honorem Deorum inferorum facti. Instituti autem videntur hac de causa. Regnante Superbo Tarquinio, cum magna incidisset pestilentia in mulieres gravidas, quæ fuerat facta ex carne diu vendita populo taurorum: ob hoc Diis inferis instituti Ludi, & Taurii vocati sunt.*

79 SED Major vindicta placet. Taurus, desperata vita, postquam gregalibus suis mandata dedit, omnia illis fausta precatus; diras imprecatio-

fiones in genus hominum jactat, quibus orationem finivit, & vitam.

83 HERCULEUM *transite fretum*, & c. Angustias illas inter Abylam, & Calpen montes, quos Herculis columnas vocant. Nominis causam reddit Mela lib. 1. c. 4. his verbis. *Addit fama nomini fabulam, Herculem ipsum junctos olim perpetuo jugo diremisse colles, atque ita exclusum antea montium Oceanum, ad que nunc inundat, admissum.* LIBYÆQUE *benigna*, & c. Africæ pascua, ubi armentarii benigniores, non sic in pecora savientes. *Libyæ* dixit, ut sit pars pro toto, quod frequentissimum apud Poëtas, per Synecdochen.

84 FRATER OSYRIS. *Fratrem dixit Osyrim, Deumque Bovem*, quod is apud Ægyptios, quorum rex fuerat, pro Deo est habitus, & sub vivi bovis imagine cultus. Causa, quia Osyris Ægyptiis beneficentissimus, tandem à Typhone fratre clam interfectus, diu quæsitus, nec inventus: cum aliquando bos quidam eximia specie sese eis obtulisset, Osyris creditus est, adoratusque Deus, quem *Apim* vocaverunt, quod eorum lingua bovem sonat. Vide plura apud Mythologicos verb. *Apis, Osyris, Serapis, Isis*. Osyrim colebant Ægyptii Sacerdotes anere mactato, & popano. Juven. Sat. 6.

. *meditataque munera præstant*
Ut veniam culpa non abnuat, anserè magno
Scilicet, & tenui popano corruptus Osyris.
 Est autem *popanum* tenuis placenta, lata, & rotunda.

90 VIRTUTEM, Perstat in invectiva Magnatum

tum illorum , quorum una cura , & sollicitudo sunt pecuniæ , sumtuosa vestes , aulaa , cultus abacus , omni pretiosa supellectili exornatus ; maxima verò cura rota , hoc est , quadrigarum apparatus : quis pedisequos plureis pascat , unde generosiores petantur mulæ ; ut ipsos quasi ad Rhedam natos existimare possis. His incassum suadebis artes ingenuas colere , nominibus majorum , & stemmatibus aliquid addere , aliqua pia loca erigere , vel instaurare , pro patria quaslibet impensas facere. Omnia hæc istis nugæ.

96. NON POPULUS , & c. Opponit veterum Hispanorum mores , quos petas ab Horatio 3. Carm. Od. 2.

103. CECROPIDUM. Dicitur Cecropidæ Athenienses à Cecrope , primo Athenarum Rege. Fuit & alius Cecrops Rex ejusdem urbis , Erichthei filius , Pandionis secundi pater. Sumuntur *Cecropidæ* pro nobilibus. Probat jactabundus ille apud Juvenalem Sat. 8.

Est ego Cecropides.

Hinc proverbium *Cecrope generosior* pro nobilitatis commendatione.

104. VIVIDA FECIT , & c. Deucalion cum uxore Pyrrha , post diluvium , quod eorum tempore evenit , superstites relictæ , cum in Parnassum montem rate vecti fuissent , consulto de hominum reparatione Themidis oraculo , jussi sunt post tergum lapides projicere. Quo factum est , ut lapides à Deucalione jactati in homines , à Pyrrha , in foeminas formarentur. Vide Ovid. 1. Metamorphos.

105 FIGMENTAQUE PRIMA PROMETHEUS.

Prometheus Iapeti ex Asia nympha filius, primum hominem è luto effinxisse traditur, & igne quem è cœlo surripuerat, animasse. Ovid. ibid. Dicitur à PROMETHEUMAI *provideo, prospicio*: unde PROMETHEIA, *providentia, consilium*. Prometheus trisyllabum est; ultima enim syllaba in diphthongum coalescit. Sic in Orpheus, Pentheus & aliis similibus Græcis.

107 IPSE LACERTOSUS, & c. Commendat antiquiorum robustiorem, & generosiorum sobolem. HYPNOS Græcè, Latine *Somnus*.

108 SED POSTQUAM, &c. Procacitatem foeminarum insequitur, quæ nihil pudorem morantes, libidini petulantius indulgere. APPULA procacior foemina. MADIDOS, lascivos. Vide Juvenalem.

109 PSALTRIA. Cantui dedita, nec choreis parcens, reddit partus parenti similes, flavam videlicet prolem, de advenæ colore.

110 SICAMBRUM. Sicambri Germaniæ populi; flavos natura habentes capillos, quos artificio quodam intorquebant.

112 HIANTES, Notatur libidinis impotentia.

114 HI STUDII FRUCTUS, &c. De choreis videtur accipiendus: quas carpit; illas præcipuè, quibus exteri exercentur & mores corrumpuntur. Quæ interim, & quæ deinceps evenire soleant enumerat. Vide Hor. 3. Carm. Od. 6.

116 TRABEATO SABINO. Id est, viro Consulati. Trabea vestis erat, qua primam Reges tantum, Haruspices, & Romani Senatores utebantur.

tur. Post exactos verò Reges , etiam Consulestra-
bearum usum usurparunt.

121 SAUROMATÆ. Populi septentrionales ,
qui & Sarmatæ dicuntur , quorum alii Asiatici
sunt , alii Europæi Tanai fluvio discreti.

141 HANNIBAL. Inter Heróes famâ notissi-
mos meminit noster Hannibalis , quia nostras fuit
ex matre Hispana genitus.

142 TREBIA. Galliæ Cissalpiræ fluvius , non
procul à Placentia ex Apennino defluens , juxta
quem Hannibal Lucium Sempronium ingenti clade
profligavit. *Livius* lib. 1. Decadis 3. *Lucanus* lib. 2.
Pharf.

..... *Quid non in Punica nati*

Tempora Cannarum fuimus, Trebiæque juventus.

Non longè ab hoc fluvio commissum est primum
ab Hannibale cum Romanis prælium : ubi Scipio-
nis filius , tunc juvenis , ut qui tunc pubesce-
ret (qui postea Hannibale , & Pœnis superatis ,
Africanus appellatus est) patrem ab imminente
periculo liberavit , cum in hostes incurrisset. *Li-
vius* *ibid.* THRASYMENE. Thrasymenus , Lacus
in agro Perusino , Hannibalis victoria , & Flam-
minii Consulis clade nobilitatus. De his *Ovi-
dus* 6. Fastor.

Sunt tibi Flamminius , Thrasymenaque litora testes.

Dictus à Thrasumeno püero , quem ad hunc la-
cum Ægyla nympa dicitur rapuisse.

143 CANNARUM. Cannæ vicus Apuliæ non
procul ab Aufido fluvio , prope quem Hannibal
Paulum Æmylium , & Terentium Varronem Con-
sules maxima clade superavit , cæsis multis Ro-

manorum millibus : quorum ea strages fuit , ut Hannibal tres annulorum modios in signum victoriae Carthaginem transmiserit. *Livius* lib. 3. Decadis 3. Vide *Lucanum* lib. 7.

144 AUFIDUS. Apuliae fluvius , in Hirpinorum montibus nascens , qui Venusium alluit , Horatii patriam : de quo ipse lib. 4 Carm. Od. 9. *Longè sonantem natus ad Aufidum*. Inde in Adriaticum mare sese exonerat. Huic flumini Cannæ proximæ. *Liv. ibid.*

155 PILA , &c. Pilum erat telum missile , proprium Romanorum. Hic sumitur pro quolibet telo. *Lucanus* lib. 1. de Bello civili.

. pares Aquilas , & pila minantia pilis.

SEPTEMPLICE TAURO. Alludit ad Clypeum Ajacis Telamonii , opertum septem bovinis pellibus , ut videre est apud *Homerum*.

259 QUALITER ÆNEÆ , &c. Depingit *Virgilius* Æneæ gladium conspicuum pretiosa , & fulva iaspide *Æn.* lib. 4.

161 MORBIFUGUM BACCAR. Est Baccar , seu Bacchar , herba celebris apud Poetas. Radicem habet odoriferam. Ab aliquibus putatur nardus rustica. Noster hanc vocem pro Hispana usurpavit in suo Poëmate de Rege ALPHONSO , lib. 10.

Por Poëta à la sien la hiedra i Baccar ,

I à la frente por Nuncio dà la Oliva.

Despauterius foemenini generis facit , male perpenso *Plinii* loco , lib. 21 cap. 6. Sed eorum quodque error corrigendus est , qui bacchar rusticum nardum appellaverunt. Idem in eod. lib. cap. 19. Bacchar

in medicina usu aliqui ex nostris Propensam vocant.
 Utrobique Baccharem, dixisset si esset muliebre.
 Doctissimi semper hoc bacchar dixerunt. Quam
 sententiam plurimis antiquorum exemplis roborat
 Vossius. Bacchar credebatur prasens fomentum ad
 depellendam fascinationem. Virgilius Ecgl. 7. v. 28.

. . . . Bacchare frontem

Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

165 STYGIS. Styx fons est ad Nonacrin Ar-
 cadia locum, omnibus exitiosus; utpote adeo
 frigidus, ut ejus potus statim enecet, ferrumque,
 & æs erodat, solaque malæ ungula contineri pos-
 sit, cætera vasa frigoris vehementia statim dis-
 rumpens. Poetae verò fabulantur Stygem paludem
 esse apud inferos, occasione capta ex aquarum
 intensissima natura, ubi, æternis umbris devoti
 torqueantur.

182 PUTIDUS HIC, &c. Adulatorem quendam
 intelligit: quem acriter pungit, quod iniquissimo
 Domino fuerit immodicè assentatus, & quidem
 sine retributione.

190 SUMITE VOS RUTULI, &c. Suggillat,
 sacrilegam, & audacissimam Psaphonis ambitio-
 nem (& in illo ipsius sequaces) qui rarissimis
 fraudibus, ut Deus haberetur obtinuit. RUTULI
 antiquissimi Italiae populi (ut jam diximus) qui
 Latium tenuerunt. Hi sub Turno prælia adversus
 Trojanos gessere, ut videre est apud Virg. 6. Æn.
 THRACESQUE. Homines ex Thracia Europæ
 provincia, olim celeberrima, quæ nunc Romania
 à nova Roma, scilicet Constantinopoli, dicitur.
 Dicta autem est Thracia à Thrace Martis filio.

SAR-

SARMATA. Homo ex Sarmatia, sive Asiatica, sive Europæa: nam duplex est. Consule Cosmographos. 191 ODRYSII, & c. Populi Thraciæ. CILICES. Ex Cilicia minoris Asiæ regione, à Cilice Agénoris filio, Cadmi fratre, qui eam incoluit, sic dicta. Illam duplicem facit Strabo, *campestre* scilicet, & *asperam*. NUMIDÆ. Populi Numidiam Africæ regionem incolentes: iidem Nomades dicuntur, de quibus superius diximus.

GRÆCI, Græcia Europæ regio, olim omni genere disciplinarum excultissima. Dicta est *Græcia* à Græco primo ejus provinciæ Rege. Est & Græcia altera cognomento *Magna* in extrema Italiæ ora à Salentinis, Brutiis, Calabrisque quondam habitata; modo verò *Calabria* nomine indigitatur. Vide Cosmographos. BRITANNI. Britannia insula in Oceano septentrionali, omnium, quæ Europæ adjacent maxima: dicta à Britone rege, cum prius *Albion* diceretur ab albis montibus, qui ad eam navigantibus primò apparent. Alii à *Brit* derivant, quod olim *rem depictam* significaret: eo quod ejus incolæ ora colore aliquo notare soleant: unde Martialis lib. 14. Epigr. 104.

Barbara de piētis veni Bascauda Britannis.

193 DUMMODO PSAPHONEM, & c. Fuit Psaphon vir quidam in Libya, qui divinitatis opinionem affectans, quamplurimas aves cepit vocales, quas docuit hæc verba sonare: MEGAS THEOS PSAPHON: id est, *Magnus Deus Psaphon*: atque ita edoctas emisit; quæ idipsum, quod didicerant canebant. Inde Lybes hujusmodi commentu ignari, Psaphoni rem divinam facere inf-

tituerunt in deorum numerum relato.

197 ÆOLUS, ventorum Deus. ENNOSIGÆUS, Neptunus. Dicitur *Ennosigæus* ab ENOÏ concutio, & GAIA, terra, quod terram undis concutiat. Poëtæ n̄ geminant metri causa. Juven. Sat. 6.

Ipsum compedibus qui vinxerat Ennosigæum.

198 ARCTOAS PLAGAS. Boreales, seu septentrionis.

199 EOASVE. Orientales. Eos, Aurora, inde Ebus.

205 CONCESSURA LOCUM, & c. Nero, ut palatia sua spatiosius ædificarentur, horrea quadam propinqua, quæ saxeo muro constructa erant, bellicis machinis demolitus est. Martialis de his Palatiis Epig. 2. *Unaque jam totâ stabat in Urbe domus.*

121 VERTUMNUS. Hortorum deus creditus, à *vertendo* dictus, eo, quod ei in varias figuras se se vertendi facultas fuerit. Ovid. 14. *Metamorphos.*

214 NEREIDUMQUE CHORUS, & c. Nereides, Maris nymphæ; Nerei, & Doridis filia; TRITON. Neptuni tubicen.

250 ANUBIS, & c. Ægyptii non solum ex omni bestiarum genere Numina faciebant (*Cicero 3. de Nat. Deor.*) sed etiam hominibus, quos deos consecrabant, bestiarum tribuebant vultus. Fuit Anubis satelles Osyridis, & Isidis: Hunc inter Deos relatum humano corpore, & canino capite finxerunt, adumbrantes, Regem fidâ custodia servasse: venatorem fuisse; & Isidi gratum in investigandis, velut nare sagaci Osyridis membris à Typhone fratre laniatis. Illi se comparat vates ob latratus in vitia, eadem de causa, qua Cynici Philosophi caninum nomen usurparunt. CYN Græcis, *Canis* Latinis.

QUAR-

QUARTÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

DERIDET POËTA PHILOSOPHUM
 Pyrrhonem , qui rerum existentiam dubitabat .
 Afferit tamen Botellus , illarum apparentias fal-
 laces esse . Quod roborat Solis , Siderum , Ele-
 mentorum , & Hominum exemplis . Hispan-
 nam laudat , Virtutibus felicem . Admonet
 eandem , ne obliuiscatur prælii exitialis , quo
 RODERICUS , ultimus Gothorum Rex , ob
 corruptos mores , ab regnis depulsus fuit . Senem
 denique se Vates fatetur . Mandat Musis , ut
 funus ipsius , floribus , & aromatibus nobili-
 tent . Aditque parvam insulam propter Salman-
 ticensem pontem ab Hercule extructum ; &
 ramis Insulam obumbrantibus suspen-
 dit lyram , non amplius (ut ait)
 tractandam .

97

SATYRA QUARTA.

Pyrhonem totum Scriptor quicumque relegat
 Non sapiet mecum ; nec dignum laude pu-
 tabo .

Sit licet hic Criticus Venusinus , Horatius in-
 quam ,

In lyricis Princeps , emuncta nare timendus ,

5 Et qui se in Cycnum transformat . Cetera
 verax .

Integer est Pyrcho stultus ; prudensque pro-
 busque

Dimidius , lympham siquis miscebit aceto .

Sunt res . At rerum visos contemnite vultus ;

De tactis nec habenda fides . Sententia nostra

10 Hinc pendet , firmans : NIHIL esse quod
 esse videtur .

Splendidus quid Sole micat ? Quæ gaudia
 pulchra

Gentibus & terris non effunduntur ab illo ?

Flamma Opifex Orbi reparatum reddidit Or-
 bem

Quem Chaos obruerat nocturnus . Poenè
 creatur ,

15 Nam Mundus cum luce redit . Natura canoris

Imperat exultans avibus modulamina , rivis ;

Candorem , pompamque rosis , cultumque
 viretis .

Utque nurum famulae (sponso adventante)
 fororque

Vestibus , & formam gemmis argentibus or-
 nant ,

20 Sic

20 Sic Natura novos cultus meditata , novosque
Induta ornatus , nitido se tradit amanti.

Illum non falsum dicit Maro . Credite ,
Vates .

Sed Solem falsum dicam , falsumque Maro-
nem .

Nam si oculus vitreas assumat , pervagus alas ;
25 Summa petens , nebulas turpes , macu-
lasque nigrantes

In Sole aspiciet , referentes forsan Avernum ;
Sic reliqui flagrant , quos puros credimus
ignes .

Fœmineum retinet Cytherea in fidere mo-
rem ;

Et constans sibi , non minus est mutabile si-
cus ,

30 Quam mœcha . Inversis faciem sine fronte
figuris

Innovat , ultra etiam species formasque Dia-
næ .

Credis Apollineo Saturnum lumine clarum ;
Tractus at immensus Cæli vetat . Ipsaque
Solis

Fax longinqua perit , nec ad Orbem perve-
nit illum .

35 Præbent fulgorem nitidissima sidera circum
Parvi quinque globi comitantes . Numen
acerbum

Infestumque Seni , si nunc mucrone recidat
Hos globulos , velati quondam globulos ge-
nitaies ,

Effatus careat Saturnus luce , dieque ,

- 40 Ut caruit natis post ferrum . Sidera fluctu
 Quæ benè Sidonias proras , Grajalque gu-
 bernant
 Arctoo imperium partita in cardine , dices
 Immota , & gelido frigentia turpiter axe .
 Deliras . Frigetque tibi mens inscìa tantùm :
 45 Ursæ namque duæ , quatuor superare volatu
 Solis equos norunt . Circumvaga lumina plures
 Lustrant extrema latitantes margine Mundos .
 Ad latus est Orbis locus illis . Inde vetamur
 Obliquos referare sinus ; aciemque fefellit
 50 Semita , & illudens minimos arcatur in orbes ;
 Cætera mille modis visus fallentia nostros
 Inveniet , meliora dedit cui pectora Titan ;
 Et cui plus radii posuit sub corde Prome-
 theus .
 Cur extrema sequor , fines fugientia Terræ ?
 55 Proxima nos quatuor fallunt Elementa , nec
 illa
 Noscimus . Immo rudes longè distantia regna ;
 Et diversa nimis , quatuor velut illa vetusta
 Persidis , Assyriæ , Macedum , Romæque pu-
 tamus .
 Discordes Reges credes , inimicaque favos
 60 Exercere odia , & propria statione manere ;
 Falleris . Ætherei devexa altissima Mundi ,
 Assumpta levitate , Fretum , Tellusque pererrant ;
 In Barathrumque graves incumbunt Ignis &
 Aër .
 Concordes , cunctique fovent , cunctique fo-
 ventur .
 65 Unde Ignem juvat , Aër Terram , pulcher Amoris

- Ardor amans omnes Ignis face reddit amantes.
 Inter se placidi connubia mutua jungunt.
 Hinc animæ innumeræ, & fervet repetita pro-
 pago.
 Hasque vices Ignis peraget, Tellusque, Fre-
 tumque,
- 70 Atque Aër, donec Mundo cessante perusto,
 Unda, Aër, Tellus, Ignisque, sit ultimus Ig-
 nis.
 Nil equidem motu vacuum, tardumve, pi-
 grumve,
 Mens finit, exagitans operoso Numine molem
 Vivacesque artus; nam prodigialiter ILLUD
- 75 VITALE IMMENSUM vitali infunditur Orbi.
 Quid de feminibus garris, Plato? Quidve
 jocaris
 Pythagora? Et reliqui veteris sapientia Mundi?
 Nil mihi vobiscum. Rimari plurima nolo;
 Sed piger in Satyram, nugæque, jocosque
 relabor.
- 80 Laternam Cynici fidus puto. Plus nitet illa
 A domino, prisca quam tempestate micabat
 Frugibus Argivæ liquidis perfusa Minervæ.
 Dolia nil curans qui risu & dente canino
 Defricuit toties Cives, Regesque, Ducesque,
- 85 Inter mille Viros, vasra præeunte lucerna,
 Unum Hominem quærit. Mediis quærebat
 Athenis.
 Quid si quæsisset Homines ubi dicere nolo?
 Humana occurret specie fex vera ferarum.
 Non elephas pius, aut proles generosa leones;
- 90 Sed tigres, ursusque rapax, vulpesque ma-
 lignæ, Spur-

Spurcus aper , lupus , & venient grex anajor
Onagri .

Vifos Pyrrho Homines Homines neget ,
ò sceleratus

Inspidus Pyrrho ! Similis fed luce jocofa
Exit Alexandri derifor , & incola testæ .

95 Ille etiam docuit NIHIL eſſe quod eſſe vide-
tur .

Hic tamen incomtus , defigens lumine terram,
Submerſusque genas fetofò gurgite barba

Vix oculis parcente pilo , non umbra dolofa ,
Stoicus at verus Curiòs , ſuperatque Catones .

100 Uxorem remove , loculis cave ; nempe quod
odit

Caſtus , & ingenuo cui fervet ſanguine vultus
Huic placitum , ſi teſtis abeſt . Vitabo . Sed
ille

Attaliciſ textis , oſtro conſpectus & auro ,
Oſtentator opum , fueritne quod eſſe videtur ?

105 Exiguo cenſu , faſtu majore laborat .

Fumofam lauti famam petit . Utque profundat
Prodigus , ipſe fame ſe ſe conſumit avarus .

Debita nam ſtomacho ſaturam demittit in
arcam ,

Congeſto pompam veſteſque emturus acervo .

110 Edere magna parans , & non edit , & ſimul
edit .

Sunt quaſi fama fameſ , & fumus . Nomine
grata eſt

Pro fumo , famaſque , fameſ ; & habere pu-
tatur

Iam famis ipſe famem . Sed dum fumofus anhelat,
Fu-

- Fumus abest laribus gelidis , algetque culina .
 115 Jam plaudendus adest . Illi sua dona remisit
 India , sepositi Seres fucata venusto
 Contexere habiles reparati viscera vermis .
 Non ego , quando illi fuerat pro ventre
 crumena ,
 Lautum agere hunc dicam . Quid dices er-
 go ? Cacare .
 120 Exonerat oculos ut ventrem . Tot cruciatus
 Invida Tisiphone nescit . NIL DURIOUS est ,
 quam
 Magnatis fastus cum paupertate . Tumescit
 Certatura bovi rana ; & pellem æmula tendens
 Rumpitur . Est horum numerus , quot Nilus
 aristas
 125 Dat Phariæ segeti , vel quot revirescere fron-
 des
 Vere solent , pisces errant quot gurgite ;
 quotque
 Ab Jano ad Jani repetitas usque Kalendas
 Delusi & grati auscultant mendacia Reges .
 Talibus o numquam foedata Hispania larvis
 130 Dum tua te Virtus , moresque tuentur avorum !
 Ignibus ambustos olim audio Pyrenæos
 De Cælo tactos . Rupes liquefacta metallis ,
 Inque maris faciem , gazis opibusque rigabat
 Convalles pretiosa suas . Si flamma resignet
 135 Nunc etiam reliquos montes , hoc more nite-
 bunt
 Conversi in fluctus scopuli : Nam gentis amator
 Dilectam Hesperiam constans opulentat Olym-
 pus .

- Est frugum, pecudumque ferax; pietate, ma-
 nuque,
 Heroum Mater; studiis cultissima Phæbi.
- 140 Non aliter sordent aquilæ terrena, superque
 Nubes atque Notos, Cælum petit; athere
 Insuper
 Insurgens glomerat gyros, spiramque retor-
 quer,
 Inque rotas excelsa vagas inflectitur ales
 Quæsitos imitata polos. Sed sidera quamquam
- 145 Et Superos sequeris, Princeps Hispania, tandem
 Libera nunc Vati concedas verba rogamus,
 Qualia nempe suis permisit Roma triumphis.
 Excidat (heu!) numquam memori de pectore
 strages
 Quam Tartessiacis olim dedit Afer in arvis.
- 150 REX MOLLIS mollem populum facit. Ulti-
 mus ille
 Regnator valida frustra de gente Gothorum
 Talis erat, talesque suos effecit Iberos.
 Induperatorem Libycum non regna minora
 Mulcebant, nullas quam passa potentia metas.
- 155 Ambitione furens, retinacula summa nigranti
 Creditur Europæ meditatus flectere dextra.
 Humano Generi (dixit) fuit anchora quondam
 Tybridis Imperium. Socios, Civesque merentes
 Donabat sceptris; domuit sub vincla Tyrannos,
- 160 Legibus & Reges ipsos servire cogit.
 IN PARVIS regnis parva omnia. Maximus
 esto,
 Numquam magnus eris. CANTU, plumif-
 que decora

- Infelix misero quæ nata est rure volucris!
 Iura dabit mecum majoribus Africa regnis:
 165 Imperiû nostri fiet provincia Mundus.
 Hæc memorans, capuloque manum Mavor-
 tius implet,
 Belligerasque jubet latè prodire phalanges.
 Jam mare velivolis oneratur pontibus, & jam
 Fatales aditus nostram tenet advena Calpen.
 170 Debuèrant portenta Deum prædicere diros
 Hispanis casus, damnumque apertire futurum.
 Cur gemini Soles? & deducencia Matrem
 Pondere semifero, cur desunt monstra? ru-
 bentes
 Aut putei? lapidumve imbres? Ubi voce fera-
 rum,
 175 Et pede turbatae Urbes? Sed quæ nuntia cladi
 Omina sufficerent? Ulularunt urbibus ipsæ
 Atrepta feritate Urbes, rabidaque cohortes.
 Largius haud unquam patuit quot seva pe-
 ricla,
 Quotque feræ est Homini certans Homo. Sa-
 xeus imber,
 180 Armorum torrens; puteique flere rubentes
 Ipsorum immenso fluitantia regna cruore.
 Multiplices Soles, poteris qui cuncta coque-
 bant
 Regnantes dixisse novos. Si monstra requiris,
 Portentum monstrumque sua fuit ipse ruina.
 185 Sanguineus, discors, inversus, & horridus
 Orbis.
 Rex victus, vastaque fugax à strage suorum,
 Perdidit Imperium, gentesque, & perdidit aras.
 TAN-

- TANTUM errant quoties errant Reges ! nece
vili
Perfolvunt pœnas , nec posteritate quiescunt .
- 190 REGNORUM fortuna cadit cum moribus ,
atque
Mutata Imperium mutatum fata sequuntur .
Hosti quem timuit populus se tradit inermis ;
Invisos mores probat usus , membraque vestem ,
Lingua sonos , cervixque jugum . Quo gloria
prima ?
- 195 Quo vultus abiere Dei ? Cum moribus absunt .
Ecce revertentes iteras , gens mira , triumphos ;
Quos Virtus revocata dedit , revocatque ma-
nendo .
Hæc super incultis animis dictare juvabat ,
Dum me detinuit plaudens Salmantica Musis .
- 200 Prosequerer forsan . Dextro sed Apolline
quamvis
Mens viget , Ingeniumque mihi , pectusque
canorum ,
Depadet ulterius cantu resonare senili .
Viximus . In senium ventum est . PLACATUR
iniqua
Carminibus nec Parca bonis , nec surda Senectus .
- 205 Imminet , & propior falcem Libitina coruscet .
Immineat . Fatum , suprema & tempora vitæ
Nec voco , nec metuo . Sacra regione parantur
(Heroum sedes) convexa micantia nobis .
Ille ego qui fractus rupta compage jacebit ,
- 210 Non ego , corpus erit . Corpus mihi displicet
ipfi .
Degravat , & terræ terrenum pondus inhærens
Pro-

Proditor est animi. Tabescat; qualia sæpe
 Extenuata fluunt per inanes nubila ventos.
 Spiritus ibit ovans; patriumque reversus in
 axem.
 215 Sub pedibus cernet tenebris nigrescere Terram.
 Sic cum se stupuit geminatum Mundus, & acer
 Detectis remeare Ligur properabat ab Indis,
 Latitia cumulant redeuntem litora nostra.
 Sic rate cui meritò fecit Victoria nomen,
 220 Alter adit Nerei jam deficientia claustra
 Undivago vix nota Deo. Solemque sequuntur
 Metiturque globum Terræ, finesque latentes.
 Obvia sed relegens ultro sua litora, terram
 Terram alacer clamat primus de puppe. Fideles
 225 Accurrunt comites: terram terram undique
 lati,
 Et patriam patriam resonant; hilarique tu-
 multu
 Itor in amplexus; ululant sua gaudia voce
 Multiplici; saliunt; oriturque furoris imago
 Plausibus, & veniunt obliviam grata laborum;
 230 Tunc vos, Pierides, finem cessantis alumni
 Ite coronatum violis; hilaresque volentem
 Accumulate rosis, Veneris de munere rubris;
 Aut illis vestri quas Pindi cespitem sacro
 Ventilat astriferis Zephyrus nitidissimus alis:
 235 Munus odoriferum quod nutrit gleba Sabæis,
 Quæ rigat Eous fragrantia germina Ganges,
 Virgulta & Casiæ redolentia, quantaque pro-
 fert
 Cyprus odora Deæ, quidquid splendorque va-
 porat
 Phœ-

- Phœbeus, peragens redituræ busta Volucris,
 240 Hoc manibus plenis ad funus spargite nostrum;
 Adjacet Herculeo ponti, nec distat ab Urbe,
 Insula parva quidem; sed formosissimus amnis
 Alligat invigilans amplexu; & more draconis
 Hesperidum, pulchram circumfluus orbibus
 ambit.
- 245 Vel diadema putes, fluvium quod fortè coronat
 Floribus, & viridi liquida inter cornua fronde;
 Ornat græmen humum; confinia grandis opacat
 Ignitos Cancræ Soles quæ summovet ulmus,
 Dulce avibus columen. Plaudentes cantibus
 optant
- 250 Rumpere candiduli nativa silentia pisces.
 Hac melius poterat requiescere Tityrus umbra
 Lentus, & has cuperent salices carpisse ca-
 pellæ.
 Nymphæ prata colunt, fluvii pulcherrima
 proles.
 Hic tumulum tenuisse velim. Fortasse cadaver
- 255 Aliræ Mæandri mutetur, blandaque findi
 Proxima Cycneis albescant flumina monstribus.
 Interea (nullo repetendam tempore) ramis
 Emeritam suspendo chelyn, studiumque re-
 pono.

NOTÆ

Ad Satyræ Quartam.

Vers. 1. **P**YRRHONEM, & c. Pyrrho Elidenſis Philoſophus (à quo Pyrrhonii dicti ſunt, quos Græci SCEPTICOS, id eſt, *conſideratores* appellant) nihil omnino decernebat ; ſed in quærendo ſemper, & conſiderando erat. Is, & ejus ſectatores APORETICI, id eſt, *ambigentes* dicebantur : quoniam nihil affirmarent, & de omnibus ambigerent. Irridet eum Seneca, dum ſui ipſius negat exiſtentiam

6 **I**NTEGER EST PYRRHO, & c. Rejicit Poëta dimidium Pyrrhonem, hoc eſt, dimidiam ipſius doctrinam ; & ait : huic aceto miſcendam eſſe aquam, ut minus acerbum reddatur.

8 **S**UNT RES, & c. Aperit Poëta ſententiam ſuam, edocens, non credendum eſſe omnino rerum apparentiis.

11 **S**PLENDIDIUS quid Sole micat ? Solis exemplo firmat, nihil eſſe illud, quod videtur eſſe. Fulgentem, ait, cernimus ; ſed in illo inveniuntur à recentioribus maculæ nigerrimæ ope tubi optici. Inventum hoc laudabile admodum ; nam illo ju-
yan-

vante, divinatorum operum apparet magnitudo, mentesque nostræ in sapientissimi Authoris rapiuntur contemplationem. Eximius Galilæus Galilæi tubi optici adminiculo exactam Lunæ condidit mappam, ubi insulas, maria, & continentes orbis Lunaris explicuit. Hujus instrumenti auxilio diligentissimus quisque innumera in cælestibus observabit miracula. Pater Antonius Maria, natione Theuton, opticum tubum *proditorem Astrorum* appellebat ob innumerabilia non antè visa sidera per illum pate-
a cta.

23 SED SOLEM *falsum dicam*, &c. Loquitur de maculis in Sole deprehensis. Doctissimi recentiores maculosum observarunt. Athanasius Kirkerqui vel unus eruditionem sapientissimæ Iesu Societatis ad sidera tollere potest, Iconem Solis obscurissimis navis refertam exprimit: quæ si confecturatur cum imagine ignis centralis, quam in suo Mundo subterraneo similiter pinxit; aut nullum, aut parvum discrimen inter Solis, & Baratri faciem apparebit. Ita etiam omnes observatores.

28 FEMINEUM RETINET, &c. Comparat mutabile Veneris (utpote fœminæ) ingenium cum sidere ipsi dicato; quod in sex variatur aspectus.

32 CREDIS APOLLINEO, &c. Afferit Saturnum non illuminari à Sole; sed à quinque satellitibus, seu stellulis apimè micantibus, quæ propter Saturnum parvos gyros peragunt. Hujus sententiæ fundamentum, quod cum quinque illi satellites superiores Saturno vagentur, inferior illius Planetæ facies obscura omnino apparet. Quod non accideret, si Saturnus à Sole illuminaretur.

40 SIDERA FLUCTU. Afferit etiam, duas Arctos, sive Urfas ad Polum veluti fixas majorem gyrum perficere, quam Solem ipsum: & falli qui eas imnotas judicant. Circularis illarum motus non deprehenditur, quia ad latus Mundi pererrant: & in incomprehensibili distantia occultatur.

41 SIDONIAS PRORAS, GRAJASQUE, &c. Antiqui nautæ observabant has stellas. Sidonii unam, alteram Graji. Ovid. 4. Trist. Eleg. 3.

*Magna, minorque fera; quarum regis altera Grajas;
Alteræ Sidonias: utraque sicca rates.*

Et 3. Fast.

47 LATITANTES MUNDOS. Mundos vocat sidera ob rotunditatem, terraqueo mundo similem; putat enim in mirabili, & incomprehensibilis stellarum multitudine esse alias compactiones globorum, veluti terræ, & Planetarum, quorum alii qui circa aliquem, veluti ipsorum gyrorum centrum, moveantur.

50 CÆTERA MILLE MODIS, &c. Ait nos mille modis in caelestibus cæcutire. Ex qua materia sint Astra nescimus. Doctiores ob alterationes, quæ in Astris observantur, credunt, omnia ex elementari materia facta esse; & à nostris differre accidentaliter tantum propter purissimam Univerfi altitudinem in qua collocata sunt. Illarum motum etiam ignoramus. Quod patet ex varietate sistematum. Eorum magis nota sunt Ptolemæi sistema, & aliud à Copernico injustè renovatum, & sistema Ticonis Brahe, quod prudentiores & cum illis Author noster in suo de Rege Alphonso Poëmate sequuntur. Tico enim tollit difficultatem, contradictoriam quæ in Ptolemæo

mæo inveniebatur circa epicyclos, & alia. Plura de hoc dici possent; sed in brevitate qua in Notis tene- mur, violentum & fastidiosum foret omnia percurrere.

54 CUR EXTREMA SEQUOR, &c. Ait etiam, Elementorum faciem, quamquam nobis proximam, nos fallere. Communiter asseritur, illa suas sepa- ratas sphaeras habere: & odia exercere, cum ami- ca sint, & perpetuo officiosoque nexu se diligant in Orbis utilitatem.

68 HINC ANIMÆ INNUMERÆ, & c. Animæ id est vitæ: hoc enim vox *anima* communiter sig- nificat apud Latinos. Ita Poëta animas dixit in- numeros viventes, qui ex naturæ, & Elementis indito vigore prodeunt, & generantur.

70 MUNDO CESSANTE. Rectè *cessante* dixit; non, *pereunte*; vel *moriente* (ut nonnulli putant.) Incongruum, & alienum divinæ bonitatis est, odio habere opera sua, ita ut illa ad nihilum redigat. Nihil creavit Deus, quod non conservaturus sit in æternum juxta illud Ps. 148. *Ipsè dixit & facta sunt . . . Statuit ea in æternum, & in seculum seculi.* Ignis ille novissimus, quo mundus noster ab hu- mana contagione purgabitur, illum defæcabit, non tamen consumet: Nam Mundus existet, quamvis alia ratione, veluti unum ex astris, aut alia forma.

71 UNDA, *Aër, Tellus, & c.* Ignis hic ulti- mus notus fuit, & creditus etiam ab Ethnicis, qui plurima de Sacris libris usurpabant. Ovid. 1. Me- tam. de Jove loquens:

*Esse quoque in fatiis reminiscitur affore tempus,
Quo Mare, quo Tellus, corrèptaque Regia Cali
Ardeat.*

Lucanus lib. 7. Pharfalia v. 812.

Hos, Caesar, populos si nunc non userit ignis;

Uret cum terris, uret cum gurgite Ponti.

Communis Mando superest rogas.

74 VIVACESQUE ARTUS, & c. Quia non interituri; & eadem de causa vitalem vocat Orbem. Minimè sequens, quod multi dixerunt: omnes scilicet sphaeras vivere. Ovid. 1. Met.

Neu regio foret ulla suis animalibus orba,

Astra tenent caeleste solum.

& 15. ejusd. operis

. Sive est animai tellus, & vivit, habetque

Spiramenta.

76 QUID DE SEMINIBUS, & c. In Timæo Platoniano legitur, divinum Mundi Plasmatorem infudisse stellis partem animæ universalis, veluti fermentem, & celsisse diis inferioris ordinis ut hanc conjungerent cum corporibus. Alia plura de hac re addit, quæ illic videri possunt. Homo enim, licet magnæ mentis, divina luce non præventus, incongrua multa recte dictis admiscet. Eodem modo Pythagoras, & alii, qui à nostro dicuntur *Sapientia veteris Mundi.*

80 LATERNAM CYNICI, & c. Notissimum est, Diogenem, relicto dolio, & accensa laterna incessisse per ingentem hominum multitudinem; & cum, quid quæreret, rogaretur, respondisse, quærere unum hominem. PLUS NITET ILLA; id est, plus splendoris habet nunc apud doctos Laterna illa, ob hanc philosophi Satyricam reprehensionem, quàm tunc oleo.

28 FRUGIBUS ARGIVÆ, & c. Oleum vocat frug

frugem liquidam Argivæ Minervæ : quia hæc dea inventrix fuit , oliva , & colebatur , velut propria dea à Græcis.

91 ONAGRI. Afini Silvestres , ab ONOS Afinus , AGRIOS Silvestris.

96 HIC TAMEN , & c. In uno reliquos reprehendit hypocritas : ostendens , quod dixerat : *Nilil esse , quod esse videtur.*

202 SED ILLE , & c. Subsannat vanos , qui divites volunt videri , & ut coram populo lauti videantur , seipsos domi fame cruciant : ubi notanda frequens , & arguta Paronomasia : *non edit , & edit , fama famas , fumus , & fumosus.*

117 VISCERA REPARATI VERMIS. Serica texta , quorum materies exit ex visceribus bombycis. Vermem reparatum vocat , quia more Phœnicis ex verme fit ales , & ex alite iterum vermis. Res mira , quam ex usu jam non miramur.

129 TALIBUS O NUNQUAM , & c. Hispaniam laudat magnis virtutibus , & avorum eximiiis moribus præclarissimam.

131 IGNIBUS AMBUSTOS , & c. Notissima est traditio , arsisse quondam montes Pyrenæos ; & inde fluxisse fusile aurum , argentumque.

138 EST FRUGUM , PECUDUMQUE FERAX , & c. Ex ubertate laudat regionem , & maximè , quia homines producit pios , & pietate heroicos : Herôes etiam nullis postponendos *manu* , id est , bello ; insignesque innumerabilibus , & mirabilibus Mavortiis facinoribus ; nec non cultissimam : etiam & omnibus nationibus anteferendam Hispaniam asserit omnium studiorum , & artium præstantia ,
qua

qua omnes Europæ gentes facile antecellit.

140 NON ALITER. &c. Comparat Hispaniam, summa semper, & maxima anhelantem cum aquila, quæ cælum petit.

146 LIBERA NUNC VATI, &c. Rogat eandem Hispaniam, ut inter tot meritos plausus, ob tantaque egregia patrata facinora concedat vati licentiam jocorum, quæ permittebatur (permittebatur enim) in antiquis Romanorum triumphis: quæliter illud, quod joculariter in Cæsariano triumpho canebant milites: *Cæsar subegit Gallias, Nicomedes autem subegit Cæsarem.*

148 EXCIDAT (HEU!) Libera verba, quæ Vates rogabat, sunt: in memoriam Hispanis revocare, ne obliviscantur antiquam stragem, in qua Rodericus ultimus Rex Gothorum victus apud fluvium Guadalaten Hispaniæ luctuosissimas & semper lacrymandas intulit calamitates.

170 DEBUERANT PORTENTA, &c. Ait Poëticè debere Superos variis portentis aperire Hispaniæ damnum futurum, sed non fecisse, quod omen non invenerint par tantis cladibus.

196 ECCE REVERENTES. In meliorem frugem reversi mores, nacti sunt novos triumphos, quos æternos efficiet permanens æterna in Hispania Virtus. Absit hinc barbara invidorum malignitas; & offa hæc cuilibet Cerbero sufficiat.

198 HÆC SUPER, &c. Finem Satyris imponit Vates, quia senex.

216 SIC CUM SE STUPUIT, &c. Comparat, se ad astra evehendum post confectam ætatem, cum navigantibus, quando hilariter ad portum redeunt.

217 **LIGUR.** Christophorus Columbus, qui sub auspicijs Regum Hispanorum Novum Mundum invenit; seu nunquam veteri Mundo notum, seu jam oblitum. **ACER:** quia notabiliter, & strenue constans. **LIGUR** ex patriæ nomine. Sunt duæ Liguria. Altera interior, quæ Apenninum septentrionalem excurrit, & Pado fluvio terminatur. Altera littoralis, & ad Meridiem Lygustico mari contermina. Ex hac Columbus.

220 **SIC RATE, & c.** In navi illa nomine *Victoria*, qua Joannes Sebastianus Cano, natione Cantaber, universi maris orbem percurrit; in ipsum enim locum, unde ab oriente viam inceperat, emenso, recto tramite, aquarum globosuspens evasit per occidentalem plagam. Unde merito ab orbe universo perlustrato singulare illud stemma sibi adaptavit: **PRIMUS CIRCUMDE-
DISTI ME.**

230. **TUNG VOS PIERIDES, & c.** Mandat Musis, ut ipsius funus eximie curent.

241 **ADJACET HERCULEO, & c.** Describit parvam insulam fluvii nostri, in qua tumulum optaret sibi constitui.

255 **ALITE MÆANDRI.** Anguratur cadaver suum in Cycnum mutandum. *Alite Mæandri* dixit; quod Mæandri fluctus à cycnorum multitudine nateatur.

258 **EMERITAM SUSPENDO CHELYN.** Eternum dicit vale Musis, & Versibus.

Plura in his Notis dedissemus, Lectori forsitan non ingrata; sed brevitati potius consulendum censuimus.

ERRA-

ERRATA:

HIC LIBER (absentibus Satyrarum, & Annotationum Authoribus) aliqua subiit errata; quæ ita corriges:

IN epistola ad Te-
learchum. pag.
3. lin. 12. Parnassios
fructus,

adde

Quos obsequens
& impavidus offero.
TERRENT, & c.
Phalaris bove

Satyr. prima. vers.
204. Phalaris bos

corrigere

Satyr. secunda.
vers. 229. Nempe
quod haud sibi

corrigere

Nempe quod haud
illi.

Satyr. 4. vers. 29.
non minus est muta-
bile fidus

corrigere

non minus est ~~muta-~~
tabilis astrum.

In Notif. ad Sa-
tyram primam, pag.
20. lin. 28. senten-
tiam

corrigere

sentiam.

Pag. 24. lin. 27.

JUVAT

corrigere

JUVET.

Ad Satyr. secun-
dam pag. 67. lin. 21.
jocare volens

corrigere

jocari volens.

Alia invenientur errata, quæ Docti Lectores
facilè agnoscent, & corrigent. Non aliter Typo-
graphia procedunt; maximè absente Authore.

